

18de Aarg.

1887.

34te Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af R. Thronsen.

31te Juli. — 14de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the P.-O. at Decorah as 2nd class postal matter

En interessant Fortælling.

Fortællingen „Stolelæreren og hans Son“ er nu færdig fra Bogbin-
deren og sælges heftet i Omflag for 30 Cts., indbundet i Papbind for 45
Cts., i smukt Schirtingsbind for 60 Cts. og i smukt Schirtingsbind og
Guldsnit for 75 Cts. 3 Partier gives den sædvanlige Rabat. Requisitioner
saavel i Partier som enkeltvis sendes til Hovedkommissionæren.

Lutheran Publishing Hou-e, Decorah, Iowa.

J. J. Audubons Biografi med Portræt, Matten, et Relief af Thorvaldsen, Den udmærkede Fortælling „Anna“, Kurfyrstinde Elisabeth af Brandenburgs Biografi

og meget andet Læsestof (4 Hefter af „For Hjemmet“)
sendes portofrit for 35 Cts. Adresse:

R. Throndsen, Box 1014, Decorah, Iowa.

10 celdre Bind af „For Hjemmet“,

(120 Hefter med sammenhængende, udvalgt Læsning) sendes portofrit for
\$7.50. 6 Bind for \$5.00. 1 Bind for \$1.00.

Adresse: R. Throndsen, Decorah, Iowa.

U n m. Ved et Bind forstaaes 12 Hefter. De Bind, som for Tiden kan staaes, er 18de samt
20de til 32te.

Meneely & Company, West Troy, N. Y.,

Klokker • Fordelagtigt bekendt blandt Almenheden
siden 1826. Kirke-, Kapel-, Skole-, Brand-
alarm og andre Klokker; ogsaa forskjellige Slags Klokkespil.

J. J. O. Gremm.

følger

**Pianoer, Orgler, Violin-Streng, Sy-Maskiner,
Og, Naale etc.**

af bedste og billigste Slags, saa billigt, som det kan sælges.

Se ind til ham, førend De afflutter Handel med
nogen Anden.

**Pianoer og Orgler stemmes, og Arbeidet garan-
teres.**

Office i det gamle Post-Office ligeoverfor St. Cloud Hotel.

1 h

DECORAH, IOWA

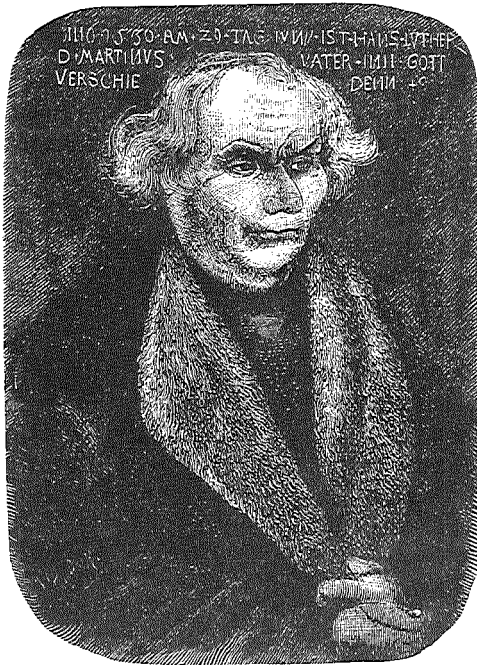
For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

18de Aarg. }

31te Juli 1887.

} 14de Hefte.

Luthers Fader, efter Lucas Cranachs Maleri 1527.

Inscriptionen paa Billedet:

Anno 1530 am 20 Tag Junii ist Hans Luther, Dr. Martinus's Vater inn Got verschiedenn.

Det er: Hans Luther, Dr. Martins Fader, henfov i Gud Aar 1530 den 20de Juni.

Dr. Martin Luther, hans Liv og Gjerning.*)

Kommer Eders Veiledere ihu, som have forkyndt Eder Guds Ord, og naar I betragte Udgangen af deres Vandring, da efterfølger deres Tro! Jesus Kristus er igaaet og idag den Samme, ja til evig Tid (Hebr. 13, 7. 8).

1. Evangeliet dør ikke,

eller

hvor den evangeliske Kirke var før Luther.

„Hvor var vel Eders evangeliske Kirke før Luther?“ spurgte en romersk Kristen en Protestant. „Hvor var dit Ansigt, for du væstede det imorges,“ svarede denne igjen. Det var et fint Svar; thi den evangeliske Kirke er intet andet end den gamle apostoliske Kirke, renset og befriet fra de Bletter og Lyder, hvormed den var vansiret og fordærvet under Pavernes Herredomme. Længe før Luther har tapre Guds Mænd sat ind Guds og Liv paa Kirkens Fornælse og Renselse. I Lyon i Frankrig levede en rig Kjøbmand, Petrus Valduz, netop paa den Tid, da Pavedømmet var paa sin Magts Høide. Gud lod denne Mand omkring Aaret 1170 finde den kostelige Perle, det hellige Evangelium. Han fordybede sig deri, navnlig i vor Herres Jesu Kristi Bjergprædiken, og da han der fandt Liv og Lys for sin Sjæl, lod han paa sin Bekostning Dele af Bibelen oversætte paa Landets Sprog, affkrive i mange Exemplarer og uddele blandt Folket, forat ogsaa Andre deraf kunde stille sin Tørst efter den levende Gud. Tillige vandrede han om for med varmt Hjerte og veltalende Mund at lede de besværede Samvittigheder fra de romerske Præster hen til vor Frelser Jesus selv, og mange, som var ombendte ved Guds Ord, drog som Prædikanter om med ham i Landet. Da Erkebiskoppen forbød ham denne Kjærlighedsgjerning og Paven i 1183 endog lyste ham i Kirkens Ban, sagde Valduz med sine Venner sig offentlig løs fra den romerske Kirke, forlod med dem Lyon og skjulte sig mellem Alpernes Fjelde og Dale. Sidenestef vandrede han som en ret Kjøbmand, der med god Samvittighed kunde anprise sine Varer, til Tydskland langs Rhinen, nedlagde endelig i Bøhmen sin Vandringstav og gik der hjem i Fred 1197. Men den Kjærlighed til Guds Ord, som han tændte, levede fremdeles saa mægtigt i hans Troeskæller Waldenserne, at end ikke mange Strømme af Blod kunde slukke den.

Om trent 200 Aar senere vakte Guds Ord i England en frisk Kamp mod Pavedømmets uevangeliske Menneskesætninger. Omkring 1380 oversatte nemlig Johannes Wiclef, Præst i Luttermorth ved Oxford, den Hellige Skrift paa Engelsk og erklærede det for Kjæteri at forbyde Folket

*) Efter F. G. Bloms Bearbejdelse af et Skrift af Julius Disjelhoff. Ud-givet af den norske Lutherstiftelse.

Bibelen. Ogsaa han sendte ud bibelske Prædikanter. Da han blev fordømt af Paven, afgav han den Erklæring, „at han kun kunde gjentælde, naar man kunde gjendrive ham af den Hellige Skrift; han vilde af ganske Hjerte ved Guds Raade forblive en oprigtig Kristen og til sidste Aandedræt bekjende og forsvare Kristi Lov; thi alle kirkelige Overleveringer, som ikke stemte med Skriften, kunde ikke gjælde. Al Sandhed indeholdes i den hellige Skrift; men Sjælen i den Hellige Skrift er Jesus Kristus, den eneste Midler mellem Gud og Menneskene.“ I denne Tro døde han 1384 i god Ro; men mange af hans Venner led Martyrdøden, og 1428 blev ogsaa hans Ben opgravede og brændte og Asken stroet for alle Vinde.

Dog hvad nyttede det? I Bøhmen blomstrede Troen paa Evangeliet atter op igjen som en Vaarblomst. Der fandt Johannes Husz gennem den salige Willefs Skrifter Veien til den kristelige Sandheds Kjerne. Han blev 1402 Præst ved Bethlehems-Kapellet i Prag, som Privatmand havde grundet for at „forhynde det arme Folk Guds Ord i det bøhmiske Modersmaal.“ Det var den Tid, da tre Paver herskede paa en Gang og gjensidig satte hinanden i Van. „Kirkens Hoved,“ lærte Husz, er Jesus Kristus. Paven er kun Kristi Statholder, naar han regjerer Kirken i Kristi Aand. Gjør han ikke det, er han en Antikristens Statholder. Ingen maa adlyde Paven, naar denne befaler noget, som strider mod Evangeliet. Ligesaalidt maa man adlyde de Hellige og følge Kirkens Lære, naar det strider mod Skriften.“ Husz blev belagt med Van og hele Prag med Interdikt. „Gaasen, sagde Husz med Hentydning til sit Navn, (der paa Bøhmisk betyder en Gaas), er et tamt Dyr, som ikke kan svinge sig høit op, men bagefter vil der komme ædlere Fugle, Falke og Orne, som vil svinge sig høiere mod Himmelen.“ Han blev indkaldt til Kirkeforsamlingen i Rostniz. „For at vidne om Sandheden for den hele Verden,“ drog han trostigt derhen, men blev irds det frie Leide, som Keiser Sigismund havde tilfagt ham for Frem- og Tilbagereisen, fængslet og som Erkefætter dømt til Baalet. „Herre Kristus, raabte han knælende, tilgiv mine Fiender for din Barmhertigheds Skyld!“ Da han blev udstødt af den præstelige Stand og Kalken blev ham frareven med de Ord: „Vi tager fra dig, fordømt, Judas, Frelsens Kalk!“ sagde han høit og freidigt: „Jeg fortroster mig til Gud, min Fader, og til min Herre Jesus Kristus, at han ikke vil tage sin Frelsens Kalk fra mig, men at jeg endnu idag skal drikke den med ham i hans Rige.“ Derefter blev han levende brændt paa sin Fødselsdag 6te Juni 1415. Men det nye Liv, som Gud gennem ham havde kaldt til sine hos Tusinder, kunde ikke brændes og har lyft frem hos de bøhmiske og mähriske Brødre indtil denne Dag.

Endnu 50 Aar, og det udartede Pavedomme maatte se sig angrebet i sit eget Land, i Italien. Hieronymus Savonarola, en ung Læge af adelig Familie, blev ved Synet af Kirkens Glendighed først tilskyndet til at gaa i Kloster og siden til Kamp mod Tidens Fordærvelse. Guds Dom og Guds Raade, saa som begge er fremstillede i den Hellige

Skrikt, var hans Livs bevægende Kræfter. „Herrens Sværd, saaledes prædikede han med glødende Varme, vil komme over den hele Jord og over Italien og det snart, og da vil Kirken vorde fornyet.“ De Paver, som regjerede paa hans Tid, Sixtus IV, Innocents VIII og Alexander VI, levede rigtignok ogsaa i saa aabenbare Synder, at det ikke er til at nævne. Rom og det pavelige Hof var et Tilflugtssted for allehaande Laster og den argeste Vantrø. Den hele Kristenhed var forfærdet. Man sagde aabent: Pave Alexander og hans Børn baner Ve for Antikristen; han virker for Udbredelsen af Satans, ikke for Guds Rige. „Giften, klager Savonarola, er saa ophobet i Rom, at Frankrig, Tydskland og al Verden er smittet deraf. Det er kommet saa vidt, at man maa advare Enhver for Rom, og at det heder: Vil du fordærve din Søn, saa gjør ham til Præst. Hui! fly fra Rom, fra Babel; thi Babel betyder Forvirring, og Rom har forvirret hele den hellige Skrift. Fly fra Rom og vend om til Bod.“ Pave Alexander VI banlyste Savonarola, og den verdslige Ret i Republiken Florenz dømte ham til med to af hans Meningsfæller at hænges i en Korsgalge og derefter brændes. Men han blev fast og frimodig i sin Tro, at Herren selv snart vilde fornye den fordærvede Kirke. „Rom, saa lyder hans Ord, vil ikke kunne slukke denne Ild, og bliver den slukket, saa vil Gud tænde en anden; ja den er allerede tændt rundt omkring, de ved det kun ikke.“ Som en Seierherre led han den 23de Mai 1498 Døden i Galgen Dagen før Kristi Himmelfartsdag.

Alexander VI mente, nu skulde han saa No i sine Synder. Men da Savonarola udaandede paa den skønne, solbestinnede Raadhusplads i Florenz, havde Gud allerede oppe i nordligere Lande udvalgt det Redskab, ved hvilket han vilde bryde det frygtelige Ban, hvormed Pavedømmet holdt Samvittighederne bundne. Det var den dengang 14aarige Gut, vor Martin Luther. Han skulde blive Ornen og tænde den Ild paa Jorden, hvorom Husf og Savonarola havde spaaet.

2. Et Bergmandsbarn,

eller

„Det er en kostelig Ting for en Mand at bære Mæget i sin Ungdom.“

Ikke langt fra Byen Eisenach med det gamle berømte Slot Wartburg ligger den lille Landsby M o h r a. Den var siden langt tilbage i Tiden beboet af en solid, kraftig Bondeflægt. I Aaret 1483 drog en af disse, Hans Luther, som tillige var Bergmand, med sin unge Hustru Margarethe, født Ziegler, til Eisleben, hvor Bergverksdriften fastede mere af sig. Endnu i samme Aar den 10de November fik Margarethe der en liden Gut, som Dagen efter blev døbt og fik Navnet Martin; thi det var den hellige Martinus's Dag, hin fromme Bisp i gamle Dage, som engang, da han endda var Krigsmand, i den strenge Vinter havde delt sin

Rappe med en Fattig. Det Hus, hvori Martin Luther blev født, staar endnu den Dag idag. Det var dengang meget bevægede Tider, blandt alle Europas Folk gjærede det, som om en ny Tid var i Frembrud. Derom havde rigtignok de to lykkelige Forældre ingen Anelse og endnu meget mindre om, at deres lille Barn skulde blive den, som hjalp den nye Tid til Gjennembrud.

Da Martin var sex Maaneder gammel, drog hans Forældre fra Eisleben til det nærliggende Mansfeld, som var Grevskabets Hovedstad og det Sted, hvor Bergværksfolk havde bedst Udfomme. De to Ægtefolk maatte arbejde stridt for det daglige Brød og hverken sky Veir eller Vind eller Solsteg, hvorfor de ogsaa blev et „brunbrændt Folk.“ „Jeg er,“ fortæller Luther selv, en Bondesøn. Min Fader, min Bedstefader og mine Forfædre var rette Bønder. Min Fader var en fattig Bergmand. Min Moder bar al sin Ved hjem paa Ryggen, for at vi kunde faa Opdragelse. De har gjort sig det blodig surt. Nu vilde ikke Folk mere holde saaledes ud.“ Senere arbejdede de sig op, saa at Faderen blev en af Byens fire Raadsherrer, almindelig agtet og elsket. De forblev altid gudsrøgtige Folk, jevne og simple, og holdt strengt paa Tugt og Orden. Deri opdrog de ogsaa sine Børn, og af Kjærlighed til dem strævede de gjerne Dag og Nat, bad ogsaa ofte over deres smaa Senge; thi det laa dem paa Hjerte, at Børnene maatte blive til noget ordentligt i Livet, velbehagelige for Gud og brugbare blandt Menneffene. Derfor var ogsaa Luther dem bestandig inderlig taknemmelig. „Ved deres sure Eved,“ siger han, „har Barmhertighedens Fader ernæret mig og opdraget mig til alt, hvad jeg er.“ Og i Erindring derom sagde han videre: „Det skal Ægtefolk vide, at de ikke kan gjøre Gud, Kristenheden, al Verden, sig selv og sine Børn nogen bedre Gjerning og Nytte end at opdrage sine Børn godt. At gjøre Balsarter, bygge Kirker, friste Messer, eller hvad for Gjeringer ellers kan nævnes, er Intet mod denne ene Gjerning, at Ægtefolk opdrager sine Børn; thi det er deres rette Vej mod Himmelen. Hvilket saligt Ægtefælle vilde det ikke være, hvor saadanne Ægtefolk var sammen. Sandelig, deres Hus vilde være en ret Kirke, et udvalgt Kloster, ja et Paradis.“

Den lille Martinus maatte tidlig i Skole, og da denne laa i den øvre Del af Byen, hvor den drager sig opover det bratte Berg, har hans Fader ham ofte derop paa sine Arme, og en ældre Kamerat, som hedte Demler, gjorde mangen Gang den lille Gut samme Tjeneste. Det glemte aldrig Luther, og endnu et Par Aar før sin Død skrev han sin Ven Demler et vakkert Sprog derom i hans lutherste Bibel.

I Skolen lærte Martin at læse og skrive, de ti Bud, den kristelige Tro og noget Latin. Men det gik med megen Frygt og Bæven; thi hans Skolemester var en streng Herre. Paa en Formiddag, fortæller Luther, fik han femten Gange Præg uden sin Skyld, thi han skulde fremsige, hvad man ikke havde lært ham. Kom han saa hjem, turde han ikke klage; thi som hans Forældres Hænder just ikke var blevne bløde ved deres haarde

Arbejde, saa tog de heller ikke for lempeligt fat i sine Børn. Ogsaa det fortæller Martin aabent og ærligt. „Mine Forældre holdt mig haardt, saa jeg blev ganske frygtfuld af mig. Min Fader slog mig engang saa, at jeg flygtede for ham og fik imod ham, indtil han paany vænnede mig til sig. Min Moder slog mig engang for en ringe Nods Skyld, saa Blodet flød. Men de mente det hjertelig godt.“ Det ser man ogsaa paa dem, naar man betragter deres djarve, trohjertige Ansigtstræk, og Luther folte det mer og mer, jo ældre han blev. Derfor sagde han ogsaa senerehen: „At straffe er en Barmhjerlighed-Gjerning, som Gud vil belønne, en aandelig Salve mod den Sjælens Sygdom, som heder Ulydighed mod Fader og Moder. Men med Befalinger og Straffe alene staaer Naturen dog ikke til at hjælpe. Man maa gjøre noget mere. Man maa straffe saa, at Ublet (han mener Kjærligheden) er ved Siden af Riset.“

Da nu saavel Forældre som Lærere førte et alvorligt og strengt Regi- mente med Martin, saa voldte dette, at han i sin Ungdom gif med megen Trældomsfrygt samt Angest og Bæven baade overfor Gud og Menneſter. „Jeg blev, siger han, fra Barnsben saaledes opvant, at jeg maatte blive bleg og forstræffet, bare jeg hørte Kristi Navn nævne, og da vi aldrig kunde gjøre God og gode Gjerninger nok, anviste de os at ty hen til de Hellige i Himmelen.“

Saaledes gif det ogsaa videre i *M a g d e b u r g*, hvorhen han i sit 14de Aar sendtes af sin Fader. Der var vistnok en berømt Skole, men Veien til Guds Faderhjerter, som alene gaar gjennem Jesus Kristus, viste Ingen ham. Man henviste ham til saadanne Bodsøvelser og fromme Gjær- ninger, som dengang holdtes for fortjensflige i Kirken. „Jeg har, fortæller han, med egne Dine feet en Fyrste af Anhalt; han gif med Barsod-Rappe i Storgaden i Magdeburg og tiggede om Brød og har Sækken som et Ujel. Han saa ud som et Dødningsbilled, bare Skind og Ben. Alle, som saa ham, smattede af Andagt, og maatte stamme sig over sin egen verds- lige Stand.“

Efter et Mars Forløb begav Martinus sig paa sine Forældres Befaling til *E i s e n a c h*; thi her havde hans Moder en stor Slægt, som kunde tage sig af den fattige Gut. Man bekymrede sig imidlertid ikke om ham, og da hans Fader endnu dengang var fattig, maatte Gutten blive ved, som han allerede havde begyndt i Magdeburg, og efter den Tids Skik gaa med andre fattige Skoleelever for Dørene og slynge for smaa Gaver, hvor det da ogsaa mangengang kunde træffe, at man affviste dem med Skjeldsord istedetfor med Penge eller Brød. Da foiede Gud det saa, at den fromme, velsaaende Kjobmandsfrue *U r s u l a C o t t a* fik høre ham slynge. For hans klare Stemme og hjertelige Bøns Skyld fattede hun inderlig Deltagelse for ham og tog ham til sig ved sit eget Bord, hvilket hendes Egteherre *Konrad* eller *Kunz* var vel tilfreds med. Saaledes havde Martinus ude blandt de Fremmede fundet et godt Hjem, lærte ogsaa for første Gang at bevæge sig i et velsaaende Hus. Det kom nu heller ikke tilfældigvis, men var en god

Skole for den undseelige Gut, som senere skulde træde frem paa Jorden for Fyrster og Mægtige. Forelobig maatte han nu paa Skolen i Eisenach under Mester Trebonius lære andre Ting, hvilket han ogsaa trolig gjorde. „I Grammatiken, fortæller Melanchthon, og i at skrive latinke Vers var han langt forud for sine Kamerater.“ Efter 4 Mars Forløb, altsaa 1501, drog Martinus vel forberedt til Universitetet i Erfurt. „Min Fader, fortæller han, hjalp ved sit Arbejde og sin sure Sved saavidt, at jeg kom did, og holdt mig med al Kjærlighed og Trost ved den høie Skole.“ Der var dengang en kristl. Rørelse og Bevægelse i Erfurt, thi Universitetet stod, som Luther siger, „i saadan Anseelse og var saa berømt, at alle andre i Forhold dertil blev anseede som smaa Pugeskoler.“ Med lyst Hoved og varmt Hjerte fordybede Luther sig i de Kunster og Videnskabter (navnlig Retsvidenskabten), som han efter sin Faders Villie skulde tage fat paa. Allerede 1502 tog han den første Universitets-Grad og blev, som det kaldtes, Baccalaureus og i 1505 endog Magister (Doktor) i Filosofien, saa at hans Talenter blev beundrede af hele Høiskolen. Men han vidste ogsaa allerede som Student at ose af den rette Kilde, thi om han end af Naturen var en „glad, fyrrig Yngling,“ begyndte han dog hver Morgen sit Studium med hjertelig Bøn og Kirkegang, som det da ogsaa var og blev hans Valgsprog: „Flittig bedet er mere end halvt studeret!“ (Mere).

Mors Papirkrone.*)

(Overfjet fra „Nya Wermlands-Tidningen“ for „Jædrelandet“, Kristiania).

Ved 13 Mars Alderen fik jeg mit Afgangsbevis fra Almueskolen og skulde som andre Wermlandspoiker ud i Verden for selv at tjene Mad, Klæder og om muligt nogle Stillinger at sende hjem til Far og Mor. I Hjembygden fandtes intet lønnende Arbejde at faa for mig, men jeg kom i Tjeneste hos en Mand, som reiste omkring og grov Diger i Nerike, Upland, Östergötland og andre Steder. Jeg skulde faa 75 Kr. for Sommeren samt fri Kost og Logi, og dette var ikke Smaating for en Trettenaarig. Snart kom Dagen, da jeg skulde stilles fra mit Hjem, som var saa fattigt, men dog saa hjært for mig.

Jeg folte mig meget rort om Hjertet, da min Mor med Taarer i Øinene tog mig i sin Favn og trykte en Papirkrone i min Haand og sagde: „Gud velsigne dig, min kjære Søn! Se her, tag min eneste Sparepenge! Mor har ikke mere at give dig! Anvend den til noget nødvendigt, men aldrig til stærke Drikke.“ Jeg folte mig meget stolt af at eie en saadan Seddel, som jeg før aldrig havde haft i Haand. Gang efter Gang læste jeg høit for mig selv: „Sveriges Rigsbank indløser paa Forlangende denne Seddel“ o. s. v., og naar jeg lagde Seddelen i den gamle Tegnebog, jeg

*) I Sverige har for nogle Aar siden været 1-Kroner af Papir.

hadde faaet af min ældre Bror, syntes jeg, jeg var rigtig en Storke. Af Hjertens Grund længtede jeg efter at faa se Karlstad, som jeg i mit barnlige Enfold troede maatte være et herligt Sted. Særlig var Domkirken Maalet for min Forundring; thi Folk havde sagt mig, at to Præster kunde prædike i den paa en Gang uden at forstyrre hverandre. Efter 2 Dages Rejse naaede vi Karlstad, men af dens Severdigheder fik jeg lidet eller intet se. Jeg og min Husbond tog ind i en Kro, og der blev jeg sat til at se efter, at Ingen rørte vore Sager, medens han og andre Rejsefæm-rater gik om i Byen fra Kro til Kro.

Endnu i denne Dag synes jeg at se for mine Dine, hvad jeg blev Vidne til i Kroen under det, at jeg Time efter Time sad der og ventede paa min Husbond. Til Venstre for mig sad en Person klædt i Giller fra Top til Taa med en halvtomt Aflaste for sig og trallede og sang. Til Høire sad en lignende Person med Armene korslagte paa den med A over-svømmede Bordskive og sov. Hvor han saa elendig ud! Jeg havde aldrig for i mit Liv seet et drukkent Menneſte.

Jeg maatte vende mig bort, da Verten kom og med de raaste Udtalelser rystede den Sovende samt førte ham, den bevidstløse Staffel, som et villieløst Dyr ud af Bærelset. Endelig henimod Aftenen kom min Husbond og hans Kammerater tilbage til Kroen, mere eller mindre berusede. Knap havde disse faaet Die paa mig, før de begyndte at pulke paa, at jeg maatte bøde paa noget, da det var første Gang jeg var i Staden. Hvad skulde jeg gjøre? Jeg syntes, det var saa kjedeligt at sige Nei, og gik derfor ind paa at traktere en halv Flaske A paa hver Mand. Selskabet bestod af otte Personer, og mit Udlæg blev altsaa 96 Dre. Nu maatte Tegnebogen frem, og min Papirkrone maatte gaa, denne som jeg havde lovet min Mor aldrig at anvende til stærke Drikke. Af, hvor jeg nu angrede, at jeg ikke havde lært den Kunst at sige Nei! men det var forsent. Med Sorg og Græm-melse i mit Hjerter stod jeg og saa paa, den rødhaarede Vert stoppede min hjære Mors eneste Sparepenge i sin Pengekasse; denne Papirkrone som hun vist havde havt stort Besvær med at faa sparet sammen, men som hun uden Betænkning havde givet sin hjære Son, da han forlod Hjemmet. Af! hvilket Blik skulde hun ikke have fæstet paa mig, om hun i dette Dieblik havde traadt ind og faaet se, hvorledes jeg anvendte hendes Gave. Tanken paa min Mor følte jeg saa usigelig bitter, da jeg vendte mig bort fra Disken med de 4 Dre i min Haand, som da var Resten af min Rigdom.

Da det blev Aften, forlod vi Karlstad og tog Nattevarter paa en Bondegaard et Stykke udenfor Byen. Da jeg havde gaaet til Sengs, kunde jeg ikke sove; jeg kunde ikke glemme Mors Papirkrone. Af! at jeg kunde være saa letfindig, tænkte jeg, at ofre min Mors sidste Skjærv paa denne Maade. Jeg syntes, jeg aldrig kunde faa No, hvis jeg ikke fik igjen min Mors Papirkrone. Jeg maa have den igjen, tænkte jeg, hvad det skulde koste, men paa hvilken Maade skulde det ste? Saaledes laa jeg og grublede Time efter Time, indtil endelig Trætheden gjorde sin Ret gjældende, og jeg

fovnede ind. Om Natten sov jeg uroligt, drømte Gang efter Gang om min tabte Skat og vaagne tidlig om Morgen, inden nogen af de Andre havde staaet op. Jeg klædte mig i største Hast paa og satte mig ved Vinduets og begyndte atter at gruble over, hvorledes jeg skulde faa igjen den tabte Papirkrone; nu eiede jeg kun fire Dre. At bede min Husbonde om Penge turde jeg ikke, da jeg endnu ikke havde begyndt at arbeide. Imidlertid begyndte den Ene efter den Anden at staa op. Da Husbonden kom op, mærkede han, at det var noget som fattedes mig og spurgte om Aarsagen, men inden jeg fik givet ham Svar, tog han op sine Tolosfillinger og gav mig: „fordi du var snil igaar“ sagde han. Ak! hvor den Gave gjorde mig glad. Om jeg nu fik saa mange Tusind Kroner, som jeg da fik Tolosfillinger, vilde jeg ikke føle tiende Delen af den Lykke, jeg følte, da jeg stod med de fire Tolosfillinger i min Haand. Min Husbond blev helt forundret, da han paa Udtviffet i mit Ansigt og Dine mærkede den store Glæde, disse Penge bragte mig, og han syntes nok mine Takkigelser bleve overdrevne, men han vidste jo ikke, hvilken Belgjerning han i Virkeligheden havde gjort mig.

Nu var det bare om at gjøre at komme tilbage til Karlstad og faa indløst min forlorede Skat, min kjære Papirkrone. Ogsaa dette gik lykkelig for sig. Jeg fik høre, at vi ikke skulde reise før om en Time. En Time! Det var jo al den Tid, jeg behøvede for at række til Staden og tilbage igjen. Bare Kroberten ikke havde bortvevlet min Papirkrone. Jeg drog afsted, det forteste jeg kunde; forpustet og svedende traadte jeg ind i Alkroen, hvor Berten sad stur og søvngrætt og gned Sovnen af Dinene. Med skjælvende Stemme spurgte jeg, om han endnu havde min Papirkrone i Behold, og om jeg i saa Fald kunde faa vevlet den til mig igjen. „Din Papirkrone,“ brølede Berten, som var i meget slet Humør, „hvem ved, om du har leveret nogen Papirkrone her, og om saa var, hvem kan kjende den igjen, thi den var vel lig andre Papirkroner.“ „Jeg kjender den igjen.“ sagde jeg, „der staaer No. 30 paa Bagsiden af den.“ „Du kan faa en anden istedet,“ sagde Berren, „og er der intet andet, som mangler, end No. 30 paa Bagsiden, saa kan jeg vel skrive det paa, du maa ikke tro, jeg roder igjennem min Kasse for dine Dumheders Skyld.“ Bertens Grumhed stræmte mig ikke; jeg var fast besluttet paa ikke at gaa, før jeg fik min egen Papirkrone; den var alt for god til at ligge blandt Krobertens Penge, syntes jeg. Jeg holdt ikke op at tigge ham, før han maatte se efter i sin Kasse, og ikke før havde han begyndt at lede, før jeg til min store Glæde fik se min kjære Papirkrone med No. 30 paa Bagsiden. Jeg gav Berten alle mine Tolosfillinger, greb Papirkronen, puttede den i min Tegnebog, det hurtigste jeg kunde, og har siden aldrig leveret den fra mig.

Med lette og raske Skridt skyndte jeg mig tilbage til mit Reisesølge, som ikke havde mærket min Fraværelse, hvorover jeg var glad; thi jeg frngtede for disses Spot over, at jeg var en saadan „Morsgris“, naar jeg skulde ud i Verden og gjælde for en Kar.

Mange Aar og Dage er henrundne siden den Tid, jeg her har fortalt

om. Mit Liv blev omverlende; somme Tider rodhug jeg Søv i Uppland, og til andre Tider var jeg med paa Tommersflodning i Helsingland. Endelig kom jeg til at lære et Haandverk, blev gift og slog mig ned i Helsingefogn, hvor mit Haandverk betrygger mig og min Familie for økonomiske Bekymringer, saalænge ingen uformodede Ulykker kommer over os.

Oste har jeg spurgt mig selv, hvad det er, som har hjulpet mig hid, jeg staar, og som har beskyttet mig for at blive en forfalden Staffel, som saa mange af mine ligestillede i Samfundet er blevne. Rald mig barnagtig, kjære Læser, om du vil; jeg maa endda svare: „Det er næst Guds Bistand min Mors Papirkrone.“ En fattig Arbeidsgut, som jeg var, er i Særdeleshed i de yngre Aar, udsat for mange Fristelser, og jeg har ikke mere end andre undgaet dem. Men naar Fristelserne blev stærke, og Billiekraften svigtede, af hvor oste tog jeg ikke da frem min Mors Papirkrone, og jeg sølte snart, at det Gode inden i mig seirede. Da jeg første Gang læste om Reiseren, som i Skyerne saa et Kors med Jndstriften: „Ved dette Tegn skal du seire,“ saa syntes jeg, at for mig var min Mors Papirkrone et saadant Tegn, som skulde føre mig til Seier. Saa tynd og daarlig den lille Papirlap er, har den for mig været ligesom et Skjold, som har afværget mangan Fare; thi naar jeg ser den, er det som min Mors Kjærlighed skulde overskygge mig med sine Englevinger, og der findes intet stærkere menneskeligt Værn mod Fristelser end Mindet om en om Moders Kjærlighed. Derfor skal jeg bevare den gamle Seddel som en dyr Skat til min Død, og min Son skal arve den efter mig. Kanste min Mors Papirkrone ogsaa kan blive ham til Velsignelse.

—b—

Hundredeaars-Jubilæum for Maalselven og Bardo i 1887.

(Efter „For By og Bygd“).

For 100 Aar siden var Maalselven og Bardo en 6 a 7 Mile aldeles øde, ubeboet Skovdal*), der er gennemstrømmet af Maalselven, som danner Mallangsfossen, og Bardoelven, som danner Bardosfossen, hvilke 2de Elve tæt nedenfor Fossene forener sig til en henved 4 Mile lang seilbar Elv, der falder ud i Malangen, 4 Mile søndenfor Tromsø.

*) Meddelelsen talte i 1858 med en dengang endnu levende Søn af den første Kolonist paa Nisborg; — han kunde godt erindre, hvorledes han i 15 Aars Alderen kom didop, flyttende med sine Forældre fra Østerdalen, en Flytning langt besværligere og resikablere end en Emigration til Amerika nu for Tiden, — og han bestrev Dalen som ganske øde og bevoget med herlig, stor Furuskov lige til Elvedredden, saa de maatte tænde Ild op, for at Faderen, medens han udsøgte sig Plads for Høstet, ikke skulde gaa sig vild, men kunde ledes tilbage af Røgen.

Det var i Aaret 1787, at Foged og Viksionskasserer i Senjen Jens Holmboe, Fader til den endnu levende pastor emeritus, Provst V. Holmboe og Farfader til forhenv. Statsraad, nu Sorensfriver paa Moss, Jens Holmboe, begyndte sin Kolonisation af Maalselven og Bardø ved Indkaldelse af fattige Husmandsfamilier fra Østerdalen, navnlig fra Tolgen og Os, med den Frugt, at der nu findes i disse Dale en kraftig østerdalsk Bygd, hvor østerdalske Stuer, østerdalsk Renhed i alt Stel, østerdalsk Sprog og Klædedragt og Sæder har holdt sig langt ind i den nærværende Tid. I denne forhen øde Dal er nu fremvoget 3 Kirkesogne med tilsammen 4000 Indbyggere, nemlig Maalselven og Bardø, med Kirker fra 1820 og 1821, og Dverbygden med Kirke indviet af Biskop Esfendrop i 1866. Denne Befolkning bor paa den ene vakre, store Gaard efter den anden med sine vakre Navne, f. Ex. Guldhav, Broderstad, Disborg, Fredriksberg, Jagerlidal o. s. v. op igjennem Dalen, hvor en deilig Chausse findes anlagt.

Om denne Kolonisation skal vi lade Henrik Wergeland tale (cfr. hans „Blad for Arbeidsklassen,“ dets 3die Aargang No. 16 & 17, den 31te August 1842):

„En Patriot d. e. en Fædrelandsven, er det Menneske som vil og gjør sit Fædreland alt det Gode, som staar i hans Magt. Og Patriot kan baade Mand og Kvinde være. Manden paa mangfoldige Maader i Fred og Krig, Kvinden vel og saa i Ufred, men dog især ved de stille Dyder, som gjøre Freden blomstrende, nemlig ved Tarvelighed og Arbeidsomhed og ved at opdrage Fædrelandet nyttige Borgere og Borgerinder i sine Vorn.

Alting i Naturen synes at bære en fortrinlig Kjærlighed til det Jordstrøg, hvor det er fremkommet. Det er i denne Henseende med Menneskene ligesom med Planterne og Dyrene, at de trives i Almindelighed bedst der, hvor de have oprindeligen hjemme. Mennesket foretrækker derfor allerede tidlig det Land, hvori han fødtes, hvor uvenligt og barskt et Opholdssted det end kan synes for Andre. Finlappen ønsker sig fra sydligere, skjonne Egne tilbage til sit øde islagte Fjeld. Han foretrækker ikke deres Solglands for sit blege Nordlys. Og saaledes med Alle: hjemme er bedst; og det beder overalt og for alle Folk paa Jorden

„Fremmed Jld er ei saa klar
Som den Røg vi hjemme har.“

Men denne stærke og almindelige Følelse bliver efterhaanden en Driveffeder til de fortræffelige Handlinger, og denne Driveffeder kaldes Patriotisme eller Kjærligheden til Fædrelandet. Og hvad fortjener vel mere vor Kjærlighed og inderlige Hengivenhed, end det Land, hvor vi erholdt Livet, og hvis Statsafsund vi styldte vort Ophold og vor Sikkerhed? Overalt, hvor vi henvende vort Nie i dette dyrebare Jordstrøg, føle vi, at det er vort Fædreland. Det Træ, vi have plantet, det Hus, vi have bygget, den Blet, vi ere fødte paa eller dyrke eller hvor vi, som

vore Fædre, skulle hvile — Alting er ved Banen blevet os kjær, Alting minder os om, at det er vort Fædreland, Alting opfordrer os til at elske og forsvare det. Vort Liv og vor Formue tilhører os derfor ikke mere i det Dieblig, Fædrelandet kræver dem. Nordmændene have et hædret Navn for at besidde Fædrelandskjærlighed i en høj Grad. Vor menige Mand har vist det som tapre Soldater i Felten, og vore Matroser synge midt i Søndens Herlighed:

„Vi længes snart hjem igjen.
 Det gjør vi i Brasilien.
 Og Appelsinen gyldenmalt
 Vi spise tidt til Taarers Salt.
 Men naar vi Norge faa at se,
 Da er forbi al Sorg og Ve.“

De mange Udvandringer af vore Bønder til Amerika synes derimod at staa i Strid med vort Folks Navn for at elske sit Land saa høit, ja man læste endog i Sommer med Forundring og Modbydelighed, at en saadan Skare havde forladt Fædrelandet under Hurra og Geværstod, som om Afsteden derfra ret var en Glædesfest. Men Alle have vel neppe været saa fløve, og selv de, hos hvem Armoden hjemme enten har været saa ulidelig eller Haabet om Lyksaligheden hinsides Havet saa stor, ere vel neppe komne langt for hin mægtige Følelse, Kjærligheden til Hjemmet, med Smerte har rørt sig i deres Bynst, ja der ville vel være de, som netop faa føle den tungest, naar de finde sig stufede i det Fjerne, hvor ingen Medfølelse findes for dem, og hvor de finde sig overalt mellem Fremmede (henviste) til dei Trøstesløse, at hjælpe sig selv ganske alene.

For nogle Aar siden, efter et Par uheldige Kornaar, udbredte det Rygte sig i det sydlige Norge, at der i Rusland eller i russisk Finland skulde staa herlige, suidtopnrykede og bebyggede Gaarde parate for hvem som vilde komme og tage dem i Besiddelse. Men man maatte gaa langt Nord hedte det. Manges Husmand, især i Gudbrandsdalen, luskede da sin Stue af, og traf nordover med Kone og Børn. Efter nogen Tid at have vandret om i det Trondhjemste, kom nu vel de fleste tilbage; men til Grund for dette Rygte laa dog noget Sandt, nemlig det, at der i Distriktet Senjen sydligst i vort eget Finnmarken, i to af Naturen særdeles begunstigede Dals- strøg, findes endel Kolonister eller Nybyggere her søndensjelds fra, især isfra Gudbrands- og Østerdalen, didkaldte og hjulpe til Udkomme og Eiendoms- gaarde af en enkelt Patriot. Fortjenester og Agerdyrkingen fortjene allerede Navn af Patriotisme, og den enkelte Rådningssmand Navn af Patriot. Men i en udmærket Forstand kan vel dette Hædersnavn bruges om den Mand, som befolkede hine betydelige, indtil da odeliggende, Dalsstrøg, og som med Sandhed kan siges at have vundet sit Fædreland hele to Riksfogne, og at have skabt i Ottebenede Tusinder af Landsmands Nyffe.

Denne Mand var Jens Holmbøe, siden Aaret 1781 ansat som Foged over Senjens og Tromsø Fogderi i Nordlandene.

Ved hans Ankomst til Stedet fandt han, at Beboernes Hovednæringsvei var Fiskeri, og at Agerdyrkningen derimod ikke alene var saare ubetydelig, men endog af de Fleste anset for en foragtelig Syssel. Jordbunden fandt han imidlertid særdeles god, og Himmelegnen meget vel skiftet til at befordre Planternes Væxt. Uagtet Sommeren der er kort og Egnen ligger høit mod Nord, indtraf i en Tid af atten Aar dog ikke flere end tre uheldige Aar, hvor Kornet ikke vilde lykkes. Dette gav ham Mod til at stræbe efter ved eget Exempel, at virke Lyst hos Indbyggerne til at forbedre Jorddyrkningen. Ved Rydning, Grøsters Gravning og andre gode Indretninger begyndte han at udvide og forbedre sit eget Jordbrug. Han bragte det herved saavidt, at han omsider kunde saa og avle langt mere end dobbelt saa meget Rug og Byg, og havde dobbelt saa mange Kreaturer som ved sin Tiltrædelse. Men foruden dette rosværdige Exempel paa Flid i Jordbrug og store Fortjenester for Kreaturracerne og især af Hestevælden, saa Senjens Heste endnu ere i stor Ansæelse der nord, valgte han ogsaa et andet Midde til at opvække hos Indbyggerne Lyst til en Forbedring i Jorddyrkning. I Fogderiet var mange ubeboede, men frugtbare, Steder, som fortjente at opdyrkes. Blandt disse fandt han især to, Bardø og Mønselvdalene, hvis Frugtbarhed og herlige Veligheden bestemte ham til at arbejde paa at saa dem beboede; men at formaa nogen af Fogderiets Beboere til at forlade Søen og at nedsætte sig i Dalene, for at drive Jordbrug, var ikke at tænke paa. Han forskrev derfor i Aaret 1787 nogle brodløse Husmandsfamilier fra det sydlige Norge, og overtalede disse til at nedsætte sig i Bardødalen, paa de Villaaer, at han forstrakte dem med Alt, hvad de, som fattige Nybyggere, behøvede at begynde med. Da Regjeringen blev underrettet derom, fik han sine første Forskud godtgjorte, og Tilladelse til at forsthyde disse Folk endnu mere for offentlig Regning. Men her mødte adskillige Omstændigheder, som forvoldte at Nybyggerne stode paaveie til at flytte derfra igjen, dersom de ikke hastig og kraftigen bleve understøttede. Holmboe ydede dem strax denne Hjælp, forskaffede dem fra Bergen Fødevarer og andre Fornødenheder for 538 Rdlr., og satte sig for denne Sum selv i Gjæld hos Kjøbmændene. Kolonien blev reddet fra Undergang, og kom efterhaanden saavidt, at den fem sex Aar derefter kunde hjælpe sig selv uden nogen Understøttelse. Indtil Aaret 1800 havde den saaledes udbredt sig, at den da bestod af 37 Familier, der talte 196 Medlemmer. Kreaturerne's Antal beløb sig til 313 Hoveder Storfæ, 511 Stykker Smaaæ og 59 Heste.

Holmboe elskede Folket oprigtigt og inderligt, som vi ville se af følgende Tale, som han holdt til disse Koloniers forsamlede Nybyggere, da han, ved en Forandring i sin Stilling, bortkaldtes isra personlig at kunne vaage over deres Vel. Saa talte den ædle Holmboe i deres Midte:

„Mine kjære Born!

Uden Ubeskedenhed tror jeg at kunne tiltale Eder saaledes, fordi jeg paa den ene Side er Stifter af denne Koloni, hvor I, ved at dyrke den moderlige Jord, finde det Brod, som i tilforn saaned, dels fordi en Del

af Eder har offentlig, nemlig i Senjens Juslitsprotokol, erklæret, at jeg i alle Henseender har behandlet Eder faderligen, og saaledes ved Raad og Daad understøttet Eder, at I kunde vedblive det begyndte Arbejde, og lægge Grunden til et nyt nyttigt Præstegjeld i Staten. Og kan jeg end ikke fremdeles, som forhen i anden Virkefreds, ligefrem bidrage til Eders Bedstemine faderlige Følelser for Eder vedblive alligevel, og ville, som jeg haaber, lære mig at udfinde og anvende adskillige for Eder gavnlige Midler. Modtager imidlertid denne lille Tale, som en Frugt af mit inderlige Ønske for Eders Vel, skænker den Eders Agtpaagivenhed, og lægger de Regler paa Hjerte, den foreskriver! De ere i det mindste fremsatte med den Overbevisning, at de maa, naar I følge dem, virke til Eders sande Nytte. Altsaa —

Mine kjære Børn!

At nære sig i sit Ansigts Svøb, er just den Rilde, hvorfra Betsignelse udstrømmer, hvis vi ellers følge Naturens vise Bud, og ret anvende Sjæls og Legems Kræfter dertil. I kjende vort Fortrin, som Mennesker, at kunne tænke og begribe, skjæle Ondt fra Godt, det Skadelige fra det Nyttige. Brugte vi ifkun de os betroede Kræfter værdigen. Vi skulde da ikke berede os selv Glendigheder, ikke mishandle vor Moder, Jorden, og hun skulde da ikke heller negte os sin moderlige Betsignelse.

I ere overbeviste om, at den Lidelige og den Døgne, Øderen, den Tankeløse, den Uordentlige eller den Uærvillige aldrig kan være lykkelig. Derimod vide I af egen Erfaring, hvor vel I sørge for Eders eget Bedste, naar I aarligen arbejde med Flid og Fornuft paa at gjøre den Jord, I dyrke, saa god og frugtbar, som den kan blive.

Lader fornuftigt Overlæg styre alle Eders Handlinger! Følger ingen af Forsædrenes Skikke, medmindre Fornuften siger Eder, at de ere gode og nyttige; følger ei heller nogen ny Skik, medmindre den har Fornuftens Bisald! — Estertænker og ponsker stedse paa nyttige Forbedringer! Bortgraver Vandet fra Alger og Eng, da I uden dette ikke ville høste mange Frugter af Eders Jorddyrking. Blander Lerjord i Sandjord og Sand i Lerjord. Samler al den Gjødning, og alle de Slags Gjødning, I kunne tilveiebringe; men bruger den med fornuftigt Overlæg, paa passende Steder, og ikke forend den er vel sammenbrændt og foraaadnet! Inddeler viseligen Eders Jorder, skænker dem den fornødne Hvile, og lægger dem saaledes brugte igjen, at I kunne høste foldigt og godt Græs derpaa! Lægger Eder mere og mere efter den saa nyttige Potetes-Sæd, der i vore nordlige Egne er af saa meget større Vigtighed, som man er mindre sikker paa en lykkelig Høst efter Kornsæden! Men vælger for alle Ting den Løse og bekvemme Jord dertil, renser og hypper den baade betids og tilgavns, hvilket desto lettere kan ske, naar I plante den ordentligen og vidt nok fra hverandre! Ved denne Veilighed maa jeg gjøre en Bemærkning, som ikke er almindelig, nemlig denne: paa Høstens Tid, naar Rimfrosten indfalder, giber da noie Agt paa de Steder, hvor det enten lidet eller aldeles intet rimer, og vælger

just disse Steder frem for andre til Ugerland, da Kornet sjelden eller aldrig fryser paa saadanne Steder!

J ved, hvor lidet Jorddyrkning hidtil har i disse Egne været agtet; hvorledes den Ene har bestyrket den Anden i den Fordom, at Soen og Fiskeri var den eneste Veie til Næring og Levebrød, omenstjont begge Næringsgrene, Jordbrug og Fiskeri, saa særdeles godt kunde bestaa sammen, naar de dreves i behorligt Forhold, og Magelighed, for ei at sige Ladhed, ifte lagde Hindring i Veien for begge Slags Vindstibelighed. J maa undskyldte Landets Indfødtte, at de ifte ere klogere, og lægge saa lidet Vind paa Ugerdyrkning. Opdragelse, Vane, Medliges Meninger og Exempler have for stor Magt over dem, og tilspærre Afgang for den bedre Undervisning. Men hvorledes ville J, som ere fødte og opdragne ved Jordbrug, hvilken er i fuld Gang der, hvoraf J, over 100 Mile, ere komne hid, (ramme det Rette) dersom J ifte stedse vilde lære, stedse gjøre Fremgang i denne Hædershaandtering og lade Eders Lys skinne for Andre, at de kunne se Eders Flid og Forbedringer, og af Flidens Frugter opmuntres, til at følge Eders prifelige Exempler? Dog det ville J, det have J aflagt talende Prober paa, det have J faaet Belønning for i den større Frugtbarhed, som J, det ene Aar mere end det andet, have aftvunget Jorden.

Er der nogen Hædersstand iblandt Mennesker, da er det Jorddyrkerens. Men er der nogen Stand, hvori dette velgjørende Bud: „hvo, der vil æde, maa ogsaa arbejde“ virksomt maa sættes i Udøvelse, da er det i Eders. Og er der nogen Haandtering, som lønner Flid og Forstand med behagelige Frugter, da er det den taknemmelige Jord, ret drevet og dyrket, ligesom det paa den anden Side er Jorddyrkerens Uforstand og Efterladenhed, der alene veldte ham Nød og Mangel, naar vi fraregne sjeldne og besynderlige Tilfælde, som kunne indtræffe, og hvorpaa den retskafne Landmand ogsaa forud tænker og forbereder sig. Alt for ofte kalder man det Uheld, som man har sig selv at takke! og jeg tør sige det med Frimodighed: Der skulde kun være faare saa Glendigheder paa Jorden, naar Mennesket ifte selv beredte sig dem.

Jeg skylder Eder, mine kjære Børn! ved denne Leilighed at sige til Eders Opmuntring, en Berømmelse, hvortil J, hvad de Fleste iblandt Eder angaar, har aldeles gjort Eder fortjente. Det er den største Ros, hvorefter J kunne stræbe, og hvorpaa J hidtil beslittede Eder, at udmærkes som et ædrueligt, arbejdsomt og sædeligt Folk — et Folk, i hvis Huse Orden og Renlighed hersker, og at det er Eders Glæde, at hyde hinanden en broderlig Hjælpsomheds Haand. O, hvor lykkelige ere J, om J bevare disse Dyder!

Ja bevarer dette rosværdige Afhold fra den i dette Land saa herskende Laft, Driffældighed! Flyr enhver Leilighed, som kunde friste til, paa nogen Maade at ligne dem, der fornødre sig derved! Gjører Eders til, saa meget J kunne, at denne saa udbredte Jordærvælse i Bondestanden, kan stedse mere blive affhyet! Ak! mit Hjerte bløder, ved at se denne Lafts bedrøvelige Følger ødelægge et saa velsignet Land, hvis rige Næringskilder tilhøde enhver

arbejdsjom Haand rundelig Underholdning; at se dette Land i Almindelighed bære Armøds tunge Byrde, og være nodt til denne sorgelige Bøffendelse, at Driftfældighed er en af Hovedaarfagerne dertil. Vaager alvorligen for, at denne Laft ikke ſkal indſnige fig i denne Koloni! J vide det, og tilftaa det med mig, at den er mægtig nok til at berøve Menneſket Alt, hvad der bør være ham helligt og dyrebart, Vre og Bølfærd, Sundhed og Sindskro. Livets Gavnlighed og alle værdige og ædle Glæder.

O, hvad jeg føler, hvor glad jeg ſer Eder, ikke alene nu lykkelige ved Eders Arbejdsjomhed, Udrueligthed og Sædelighed; men hvorledes J kunne, og viſt ville gaa frem til det Bedre, ſtedſe worde lykkeligere! Mange Midler have J dertil. Naturen har endog været gavmild imod Eder; ſunnt og behagelig er den Egn, J bebo, frugtbar den Jordbund J dyrke. Ogsaa dette er en Fordel, at J bo affides. Eders Ungdom kan ikke ſmittes af fremmede fordærvede Sæder, der ſaa ofte hindrede den dydige Fader og Moder fra at opdrage en dydig Søn eller Datter. Benytter Eders Fordele, bruger dem værdigen, og Eders ſtedſe vorende Lykke er upaatvibelig!

Saaere behageligt er det mig at erfare, at J i Fritimerne, ſom Arbejdet lævner Eder, søger Eders bedſte og fornueligſte Tidſfordriv i nyttigt Læsning, og at J ſætte ſaamegen Pris paa den herlige Bog „Almuens Lærer.“ Jeg har nu ogsaa ſørgt for, at J kunne blive forſpynede med flere Exempplarer af denne lærerige Bog og ſkal frendeles tænke paa at anſtaffe Eder ſaadanne Bøger, hvis flittige og fornuftige Brug ſkal worde Eder ligesaa gavnlig, ſom J under deres Læsning ville finde Eder opbyggede og glædede.

Hjerne og, om muligt, ganſte vil jeg glemme enhver Lidelse, jeg for Eders Skyld har gennemgaaet, naar jeg kan have den Glæde, at ſe mine Henſigter med Eder opnaaede, at ſe Eder i den lykkelige Forfatning, ſom var Maalet for mine Beſtræbelſer. Det er mig for nærværende Tid ikke mere betroet, ligefrem at være Eders Ledſager, til Eders Lykke og Velſtands Befordring. Men behøve J mit Raad og min Veiledning, og jeg er i Stand til at være Eder til nogen Tjenefte — o, kræver den af mig, ſkjænter mig Eders Tillid, og gjører altid Regning paa min Hengivenhed til og Beredvillighed imod Eder!

Tilſidſt, mine Born! modtager fra et oprigtigt Hjerter mit inderligſte Ønſke om den Høieſtes Bøffignelse over Eder; og at J, under alle Lykkens Afveglinger, maa tænke og handle viſeligen: Værer ſtandhaftige i Modgang, hdmnye i Medgang, redelige og varme i at dyrke Gud, utbungen lydige mod Kongen og hans Love! Værer rene i Sæder, ærlige og tjenſtfærdige imod Menneſkene, muntre og trofaſte i Arbejde, og lader Eders Ager og Eng vidne om, at J ere ſande Jorddyrkere. J Egtefolk! ærer og elſker hinanden. J Forældre! opdrager Eders Born til dydige Menneſker, gavnlige Borgere, lykkelige baade i Tid og Ewigheid! J Born! glemmer aldrig Eders hellige Skyldighed, at ære, elſke og lyde Eders Forældre! J Huſbonder og Madmødre! behandler Eders Lyvende og Undergivne med Godhed og Retfærdighed: Og J Tjenere! værer Eders Huſbonder og Madmødre

tro og hengivne! Behandler Eder's Husdyr, saa at I kunne forsvare det for en upartist Samvittighed! — O, at I Alle, Mænd og Kvinder, Børn og Tjenerere, Unge og Gamle, maatte skikke Eder saaledes, at den Algodes Betsignelse kan lykkeligjøre Eder nu og altid!"

Hvorledes disse Kolonier siden ere gaaede fremad, sees af en for en 12—15 Aar siden udgiven Beskrivelse over Nordlandene, hvori det heder, at paa denne Maade er i en for 40 Aar siden øde Egn opryddet 98 tildeels betydelige Jordbrug, hvorved 128 Familier finde Næring, og hvis Velstand vil gaa fremad, da den er bygget paa de usvigeligste Grundvolde: Arbeidsomhed, Orden og Sparommelighed. Nybyggerne erholdt Skattefrihed i endel Aar, men de Jordbrug, hvis Frihedsaar vare udløbne med 1819, erholdt ved Matrifuleringen en ikke mindre Skyldtægt end 20,826 Spd. og en Matrifulskyld af 52 Skylddaler. Paa saa Undtagelser nær, vare Brugene i Aaret 1827 endnu i de oprindelige Nydderes og deres Familiers Besiddelse — en Omstændighed, der baade viser, hvor vel Kolonisterne befinde sig der, og tillige bidrager til at vedligeholde Enhed i deres Driftsmaade og Husholdning, samt til at opretholde Ederne.

I Aaret 1820 blev det bevilget Kolonisterne i Monselvdaalen at bygge sig en Kirke, og det anmærkes som en minderværdig Omstændighed, at den første Mand, der blev begravet i dens Kirkegaard, var den første Kolonist. I 1821 fik ligeledes Vardoboderne sit Kapel.

Stedmoderen.

En Fortælling af Auerbach.*)

I.

To forskjellige Naturer i Forening.

„From som Duen og klog som Slangen,“ det gjaldt om „Bageren ved Trappen“ og hans Kone; det vil sige: han var klog og hun var from; og han var endog saa klog nok til tidt at rette sig efter hendes Fromhed. Naar han nemlig paa sin fiffte Maade spekulerede paa Noget, forviskede han sig ofte om, hvorledes det vilde tage sig ud for det ærlige og ligefremme Sind, hvilket var ham en let Sag, da han kun behøvede at spørge sin Kone. Enten fulgte han da hendes Raad, fordi Ærligheden var det Klogeste, eller tog sine Forholdsregler saaledes, at der dog var taget Hensyn til dens Fordringer. Derfor sagde Folk i Almindelighed, at man ikke kunde blive klog paa Bageren: undertiden lignede hans Planer en Mark fuld af Mueshuller, og undertiden var Alt saa ligefrem og ærligt, som om han ikke vidste, hvad

*) Efter en af „Folketskriftstjefstabet i Haderslev“ besjoret Udgave.

Underfundighed var. Og han gjaldt for at være meget klog, thi man kunde jo ikke vide, hvor snildt han forstod at anvende sin Kones ligefremme Ærlighed.

Bageren var velhavende, men man holdt ham for rig; og underlig nok! man ser undertiden Folk blive rige, fordi man antager dem for at være det, især naar de saaledes forstaa at drage sig den almindelige Mening til Nytte som Bageren. Dertil kom, at han var yderst jævn imod simple Folk, skjønt han igjen sølte sig meget lig overfor Høierestaaende. Men af de Sidste gaves der ikke mange. Selv den gamle Papirmøller, der var den rigeste og derfor ogsaa den fornemste Mand i hele Egnen, og som havde en Søn der var Dommer, selv ham behandlede Bageren høfligt, ikke fordi han holdt ham for fornemmere, men fordi han holdt ham for simplere. Men det behøvede han naturligvis ikke at sige ham i hans Dine, og alle Folk sagde, at Jngen kunde være venligere imod Høie og Lave end „Bageren ved Trappen.“

„Dengang jeg var Paghustkarl,“ var i mange Aar en af hans almindelige Talemaader, som han senere forandrede til „dengang jeg var Kornmaaler.“ Begge disse Forretninger havde han nemlig haft, førend han selv gjorde sig til „Bageren ved Trappen“ og Byen gjorde ham til Raadmand. Han holdt meget af at fortælle, hvorledes han var kommen til Byen som en fattig Gut paa sexten Aar, men allerede fuldvoksen og bomstærk, og paa Korntorvet havde hjulpet til i Paghuset med at læsse Sækkene af og paa, bære dem ud og ind, og hvorledes han havde været fornøiet med at faa to Skilling i Bærerlon for hver sjette Kornsæk. Derpaa fortalte han gjerne, hvorledes han var bleven edsporen Kornmaaler, hvorledes den gamle Bager ved Trappen lod ham indskrive i Lauget, og hvorledes han lidt efter lidt fra Tiggerdreng dog var bleven til Noget.

Han fandt oienfynlig Glæde i disse tidt gjentagne Fortællinger; det kunde man mærke paa hans tilfredse Tone og hele den Maade, hvorpaa han udmalede Enkelthederne. Det var ikke alene en Følelse af Velbehag ved at udhvile efter overstandne Besværligheder, men ogsaa Taknemmelighed mod „Stjebnens Styrelse,“ blandet med stolt Selvtilfredshed. Men disse Fortællinger vare ogsaa velberegne. Naar han selv fortalte, hvad han havde været, og hvad han var bleven, geraadede det ham til Ære; men om han taug og lod Andre berette det, vilde det ikke fattes paa ondskabfulde og misundelige Bemærkninger. Fortalte han selv hyppigt ved forskjellige Leiligheder, hvordan det var gaaet ham, da han var fattig, sølte de Fattige sig taknemmelige imod ham, fordi han betragtede sig som deres Lige, og hans Beskedenhed behagede de Fornemme, som saa igjen ved enhver Leilighed udmærkede ham, for at vise ham, hvor vidt han havde bragt det.

Men der gaves heller intet hyggeligere Hus end hos „Bageren ved Trappen.“ Det var, i Forbigaaende sagt, bygget paa de Trappetrin, som førte fra den øvre til den nedre Del af Byen, naar man ikke vilde gaa om ad Bjoreveien, fordi „Kronen“ og Posthuset. Det var et af de saakaldte

Gjennemgangshuse; Trappen, som var lige udenfor Stuen, var den alfare Bei. I Stuen var det altid hyggeligt; Duften af det friske Brød gav Opholdet derinde næsten noget Nærende, og Bagerkonens Ansigt saa altid ud, som et hjerteligt „Velbefomme!“ stod skrevet derpaa.

Man siger, at et Brød af samme Begt ikke har den samme Næringskraft i et Aaar som i et frugtbart Aar. Det kan vel ogsaa være, at Næringsstoffet er mindre udviklet deri; men det er tillige noget Andet, som ikke lader sig veie eller maale, og det er Velsignelsen, der aabenbarer sig i Bespisningens Vidunder, som gjør Lidet til Meget. Det forekom dem, som fik et Brød af Bagerkonen ved Trappen, at der laa en særegen Velsignelse i den Maade, hvorpaa hun rakte det hen med et venligt Nik, saa det blev meget behageligere end andet Brød. Hun var ogsaa sparsommelig paa Andres Begne. Naar En eller Anden vilde have nybagt Brød, gav hun ham det ikke, og naar han blev ved at forlange det, sagde hun: De skal se, det gamle er droiere.“ Til en Kunde, som med Bold og Magt vilde have friskt Brød, raabte hun engang: „Vi bage lutter gammelt!“ Og denne Bittighed gjorde megen Lykke i Byen.

Paa sin Plads ved det lille Skivevindue fik Bagerkonen efterhaanden en Menneskekundskab, der stedse gjorde hende kjarligere, mildere og velvilligere. Men hun havde et godt Grundlag at bygge paa, thi hun var en Datter af Monsterlærer Straubenmüller, et ædelt og dybtbegeistret Menneske, hvis varme Følelser havde fremskyndet hans tidlige Død. Det lyder helt underligt, men Benævnelsen „Monsterlærer“ var intet Ugenavn, men en virkelig i Aktstykker og Dekreter forekommende Titel. Man havde nemlig oprettet en Folkeskole i den lille By, og givet den Navn af „Monster-skole“. Det er vist ikke blevet videre bekjendt, at der ellers udgik monsterværdige Mennesker herfra, men Monsterlærerens Datter var sin Fader og hans Kald værdig. Det var ingen ringe Fortjeneste, at hun ægtelede den forhenværende Kornmaaler og uden mindste Hoosmod levede fuldkommen lykkelig med ham. Hun lod Folk snakke saa meget, de vilde, om at en velopdragen og dannet Pige vilde gifte sig med et Menneske, der nylig havde været Daglønner. Hun forstod hans mandige Natur, og hendes Agtelse gav hendes Mand et Opmotning i alle hans Foretagender, hvorfor han ogsaa hele sit Liv igjennem var hende taknemmelig, om han end udvalgte det saaledes paa sin eiendommelige Maade: „Ja, min Kone er dog den Kløgeste! hun kjøbte mig paa Tid og gjorde sin Beregning meget rigtigt, thi hun vidste nok, at jeg vilde stige i Pris og om et Par Aars Tid gjælde for det Tredobbelte.“ Derhos var hun stille og besteden. Vageren kaldte hende tit sit Sineuhr: „det gaar roligt sin Gang og blander sig ikke i Alt, hvad der gaar for sig, men naar man ser paa det, viser det hvad Klokken er.“ Men hun vidste ogsaa, hvad Klokken var slagen hos Andre. Hvor mange Mennesker gif ikke forbi og opholdt sig fortere eller længere Tid hos hende! Hun fulgte i Stilhed Manges Levnetsløb. Med Tjenestepigerne holdt hun især vaagant Die. Det var, som om hun kunde læse i deres Ansigter, og tidt kunde

hun ved sin venlige Tale til en eller anden af dem frelse hende fra at gaa tilgrunde. Hun forstod at gjøre sig Folk forbundne ved at give dem et eller andet Grinde at besørge paa Veien; derved kom den halve By paa en Maade i hendes Tjeneste, og Forholdet blev mere ugenert og fortroligt. Man havde vist hende en Villighed ved flere Leiligheder og lod sig nu til Gjengjæld gjerne raade og hjælpe. Hun var i Stilhed den, der fastede Tjenestefolk, og kunde fortræffeligt udfinde, hvor denne eller hin passede bedst, og dog taalte hun, underligt nok, ikke noget langt Ophold af dem, der hentede Brød. Det lille Skydevindue gled snart ned igjen, som om det vilde sige: Nu er der snasket længe nok! og Pullen af den Gyldestykkets Hue, som man endnu kunde se gjennem Ruden, sagde saameget som: Talen er Solb, men Tausshed er Guld.

Til for et Par Aar siden havde Bagerkone næsten ikke tjendt andet end Lykke og Glæde i sit huslige Liv. Hendes eneste Datter, som var gift med Djemollereren nede i Dalen, levede i Fred og Velstand, og hendes eneste Søn var Bert i Gjestgiverstedet „Kroaen“ henne paa Hjørnet af Torvet, hvor hver Vogn, der kom ned af Bjerget maatte holde og sætte Hæmsto paa. Dette var ret indbringende for Gjestgiveriet, og Sonnens Lykke og Formue tog til. Bagerkone kom kun sjelden i „Kronen“, og det blev altid betragtet som en Fæst, naar hun kom. Hun gik næsten aldrig ind i Gjestestuen, men sad i den bagerste Stue hos Svigerdatteren og hendes to Børn og fandt sig med hemmelig Glæde i at man trods hendes Afslag lavede en Kop finere Kaffe til Bedstemoder. Hun holdt ellers mest af at være hjemme, og naar hun en sjelden Gang i sin Stadsdragt gik hen til „Kronen“, gjorde Koneerne, som folgte Frugt paa det andet Fortoug, Tegnet til hinanden, og ethvert Ansigt oplivedes ved hendes venlige Hilsen. Men i de sidste to Aar havde hun lidt været bedrovet, thi Gjestgiverens Kone, der tillige havde været hendes Søsterdatter, var død, og Bedsteforældrene havde taget det ældste Barn, en liden Pige paa syv Aar ved Navn Ernestine, til sig. Faderen havde derimod beholdt sin toaarige Søn hjemme hos sig, og hans Moder havde overladt ham en Elægtning, der i tyve Aar havde været i Huset hos hende selv, til Husholderiske.

Sønnens Bagerkone endnu bestandig sørgede over Svigerdatterens Død, tænkte hendes Mand ikke paa Andet end at skaffe sin Søn en Kone igjen, og fremforalt en saadan, der paany kunde forhøje Familiens Glæds, saa man kunde bygge en Etage til paa Kronen, (hvilket altid havde været hans Yndlingsidee), og ødelægge „Bjørnen“, „Lammet“, „Hesten“ og „Ørnen“, det vil sige, Bævertingsstæderne med disse Navne. Papirmollerens Søsterdatter ansaa han for et af de mest passende Partier, og Papirmollereren havde selv engang ladet er Ord falde derom, og gik nu næsten hver Aften i „Kronen“, istedetfor i Postholderiet, hvor han pleiede at komme; men hverken Sønnen eller Moderen gik ind derpaa, da Bageren talte til dem derom. Gjestgiveren vilde ikke gifte sig igjen; han vilde ikke give sine Børn en Stedmoder.

Den bagerste Stue hos Bageren blev i hele Egnen kaldt Bagerfontoret, thi han var, hvad man kalder et Procuratorhoved og gjorde rigelig Brug af sine Evner i denne Retning. Der gaves næsten ikke en Proces i hele Distriktet, som ikke først havde været for hans Domstol, og en af hans Talemaader var, ligesom en af hans Rones, i alle Munde: „Fortæl mig heller, hvad Modparten siger.“ Den gamle Erfaring, som enhver Sagfører har havt tilstrækkelig Leilighed til at gjøre, stadfæstede sig stedse paany: at Enhver, der foredrog sin Sag, altid fremstillede den saaledes for ham, at det syntes soleklart, at han havde Ret, og det var aldeles ubegribeligt, hvorledes Nogen kunde tvivle derpaa og yppe Strid derom. Da sagde Bageren som oftest til den Paagjældende: Hvad kan det hjælpe dig at føre mig bag Lyset? Lad mig heller høre, hvad Modparten siger, saa kan jeg bedre raade dig. Sæt dig nu engang i hans Sted, og betænk, hvad du saa vilde og maatte forlange.

Dette var nu ingen let Sag. Det er kun givet ganske Faa og selv disse kun ved enkelte Leiligheder at kunne betragte sig selv som en Fremmed og se sig selv med en Andens Dine, hvilket netop er Meningen af den store Fordring: Lær dig selv at kjende. Bank paa hos dig selv, kom ind til dig selv, som om du var en Fremmed. Se, det vil blive et besynderligt Besøg! Først naar du har indseet, at du slet ikke kjender dig selv, kan du lære dig selv at kjende.

Resultatet af disse Processer og deres Drøftelse hos Bageren blev derfor ofte noget mere end den blotte Opgivelse af Mit og Dit. Naar En frasagde sig en outtvistet Eiendomsret, gav han ofte med det Samme Slip paa en Mening. Naar Trappebageren saaledes ved mange Leiligheder blev Fredsstifter, førte han et besynderligt Scepter: det var hverken mere eller mindre end en Fluesmælle, hvormed han manøvrede saa behændigt, at han kunde træffe en Flue paa Randen af et Glas uden at støde Glasset om, hvilket ikke er nogen ringe Kunst. Naar nu en rigtig paastaelig, haard Hals forsøgte sin Ret i de smaaligste Enkeltheder og slet ikke vilde indlade sig paa at give efter, sagde Bageren tidt: „Hør, man skal ikke smække efter alle Fluer; man maa ogsaa lade nogle flyve.“ Og det lykkedes ham at jævne mange Trætter, før de kom for Lovens Domstol.

Bageren havde ogsaa en Srustobaksdaase, hvormed han havde meget at gjøre; den var egentlig en Spilledaase, men kunde ikke spille. Der var altid frisk Tobak i den, skjont han ikke selv snuste; han brugte den kun til at vinde Tid for sig selv og Modparten i allehaande vigtige Tilfælde. Naar han, efter at have banket paa Laaget med den høire Pegefinger, aabnede Daasen og en Tidlang legede med en Pris, idet han ganske rolig holdt den i venstre Haand, og lod Tobakken glide ned mellem høire Haands Tommel- og Pegefinger, var det som om han ogsaa udoortes vandt, hvad han trængte til indvores, paa den ene Side Rolighed og paa den anden Side livlig Overveelse. Og naar han saa endelig med en stor Armbevægelse førte en Pris op til Næsen, og derpaa, som om han pludselig betænkte sig, igjen

kastede den fra sig og rask henvendte sig til den Tilstedeværende, saa var det lutter behændige Kneb for at vinde Overlegenhed og Fordele over ham. Undertiden lystedes det ham ogsaa at herolige en hidsig Modstander ved ganske stille at byde ham den aabne Snustobaksdaase, ja ved dette Middel kunde han undertiden drage Folk til sig igjen, der trodsigt havde fjernet sig fra ham.

Engen, ikke engang hans Kone, vidste hvormegen Røgtie han havde af Spilledaasen.

Folk vilde tidt overtale Bageren til at staffe sig Bevilgning paa at holde Gjæstgiveri, da hans Hus i saa Fald vilde blive et af de mest søgte i hele Egnen; men han var ganske enig med sin Kone i ikke at gaa ind derpaa. Hun paastod nemlig, at hun ikke kunde være Gjæstgiverste; thi saa havde hun ikke længer sit eget Hjem, men vilde være tilmode, som om hun skulde bo paa Gaden; nu var Enhver, der kom ind i Stuen, smukt nødt til at hilse paa hende, men naar det var blevet et Vertshus, var det hende, der maatte vise sig forekommende og høflig, selv naar hun slet ikke var oplagt dertil. Bageren gav ikke saa dybsindige Grunde, men var dog seldkommen enig med sin Kone. Han vilde simpelt hen ikke gribe ind i sin Sønns Næringsvei, som han nu endogsaa havde udfundet et passende Middel til at fremme.

Det var allerede i og for sig Bageren behageligt, at hans Søn havde en Gjæstgivergaard i Byen, saadant et offentlig Sted, hvor man dog paa en Maade er hjemme, og han drog desuden flere Fordele deraf. Han havde baade Sommer og Vinter sine bestemte Timer, hvor han kunde træffes i „Kronen“, og naar der saa kom Nogen, og spurgte efter ham, hed det: „Paa den og den Tid i Kronen!“ og der gav han offentlige, eller, naar Nogen onskede det, ogsaa private Audientser i en dertil bestemt liden Etue. Bageren forlagde en Del af sine egne Forretninger — og han drev foruden Bageriet en indbringende Kornhandel — til „Kronen“, hvilket ikke alene bragte Verten indbringende Søgning, men ogsaa stedse mere satte ham ind i Faderens Virksomhed, hvortil han ellers ikke ret vilde være stiftet; thi Verten i „Kronen“ havde noget af sin Moders stille, inderlige Natur, eller, som hans Fader sagde, noget af Monsterlærerens Ubefjendtskab med Verden. En vis Ubhjælpsomhed i Dmgang med Andre, og paa den anden Side en voldsom Anstregelse for at overvinde den, gjorde ham det meget broget. Han havde saa at sige en fornem Tænkemaade og en fin Følelse. Han kunde slet ingen Underfundighed anvende i Handel og Wandel; derimod blev han selv let fort bag Lyset, og enhver Uredelighed, ja enhver Plathed kom ham altid uventet. Faderen sagde tidt til ham: „Du horer hjemme i din Moders Bagerbod, men ikke ude iblandt Folk! du er et af de Menneſter, der altid gaa omkring i Verden i sine egne Tænk, og hver Gang en Hund pludselig gjør ad dem, farer det dem gennem Marv og Ben. Vær paa din Post, du ved jo, at mange Hunde staa i Løkke, mange gjo uden at bide, og hvis en vil bide er du stærk nok til at værgе dig.“

Da nu Sønnen villigt og med oprigtig Selvanklage indrommede sine Feil, holdt Fageren ham for endnu svagere og uselvfølgeligere end han var; thi grove Naturer, der selv ere utilboelige til at fortryde, se altid ned paa den, der ligefrem tilstaar en Feil.

Saaledes var Gjæstgiveren kommen i et Afhængighedsforhold til Faderen, hvori han af sønlig Hengivenhed og Mistillid til sin egen Kraft, gjerne fandt sig.

Fageren søgte at sætte Mod i sin Son, især nu da han efter Konens Død var sunken aldeles sammen og gjerne i de ubetydeligste Ting lod sig fige som et Barn, hvad han skulde gjøre.

Faderen anvendte ham til forskjellige Forretninger for at adspredde ham og behandlede ham altid meget mildt. Naar Sønnen dablede sig selv, fordi han havde gjort et eller andet galt, trostede Faderen ham og snakkede ham fra det. Og han arbejdede netop af al Magt paa at sætte Mod i ham for at gjøre ham stiftet for de store Planer, han havde med ham.

En Efteraarsaften, da alle Gæsterne vare gaaede, sagde Faderen til Sønnen: „Imorgen tidlig maa du tage til Breisgau og se, om du kan faa Lindser, Bønner og Hamp, og saa kan du med det Samme se dig om efter noget Kloverfrø, Hør og Mais.“

Sønnen vilde gjøre Indvendinger, men Faderen havde betænkt dette i Forveien og overvandt dem med Lethed. Han overtog som sædvanligt Alt i Gjæstgiveriet, og næste Morgen, længe før det blev lyst, stod Gjæstgiveren, medens Vognen holdt forspændt for Døren, ved sin lille Sønns Seng med Taarer i Øinene: med Natkappe paa lignede Barnet sin salige Moder saa meget.

Den friske Morgenluft oplivede dog snart Gjæstgiverens Tanker, og da Solen stod op, og den rige frugtbare Egn straalede i Morgenens klare Glæde, medens Hestene travede rasst henad Landeveien, blev han paa en Gang saa let om Hjertet. Han bebrejdede nu sig selv, at han altid saaldt tilbage til denne forsagte Stemning, og gav sin Fader Ret, naar han frakjendte ham Mandts Mod og Hjerte. Men det skulde blive anderledes. Som om han med det Samme tog Herredømmet over sig selv, greb han Tommerne, smældede med Pidsken og kjørte rasst afsted. Verden er jo endnu frisk og skjøn, og man maa ikke engang i den tungeste Sorg glemme dens mangehaande Fordringer. Bornene begyndte jo først nu sin Vandring her paa Jorden og trænge netop til en behjertet Fader. Han smilte stille ved sig selv ved Tanken om, at hans Barn nu stod op, og hvordan saa den lille Søster kom og hentede ham hen til Bedstemoder. Det forekom ham saa vidunderligt, at der hjemme var saa meget Liv, der horte ham til. Han sølte sig som nyfådt, fri og frank, og Hestene trak ham afsted ud i den vide Verden. Da han modte Born, som gik til Skole med sine Bøger, stirrede han hen for sig, thi han kom til at tænke paa, hvorledes han selv havde sølt sig kaldet til at være Lærer. Nu kunde han have siddet der og ventet paa Bornene, og i det Sted kom han nu kjørende med to prægtige

Hefte for Bognen. Han nikkede til Skolelæreren, som saa ud af Vinduet, og Skolelæreren hilste igjen; han tænkte vist, at det var en af hans Bekjendte eller vel endog en af hans Forefætte. Ja, hans Fader skulde ikke længer sige: „Du hører slet ikke hjemme her i Verden, hvor det Hele gaar ud paa at ride hinanden Fordelen ud af Hænderne!“ — Det kunde man rigtignok have sagt om den gamle Bert i „Kronen“, men her er nu en ganske Anden, som skal vise Verden, hvad han duer til, og som ikke for Intet er en Son af den Mand, der gjælder for den Dygtigste i hele Eggen, og som ogsaa er det.

„Hvad har du der i Bognen?“

„Hvede“.

„Er den solgt?“

„Nei“.

„Hvad koster Lønden?“

„Det kommer an paa Torveprisen.“

Denne syndige Samtale førte Gjæstgiveren, idet han standsede Hestene et Dieblit, med en Bonde, der kjørte til Byen med et svært Læs; derpaa smækkede han med Tungen, satte Hestene i Gang og kjørte videre i fluvende Fart.

Bonden saa forundret efter det besynderlig sjæffe Menneffe, tabte Fyr-spampen, som han netop vilde stikke ned i Bibe hovedet, og sprang op for at søge efter den, for at den ikke skulde stikke Fld paa Bognen. Idet han kjørte videre, ryste de han lidt paa Hovedet over Manden, der havde baaret sig ad, som om han vilde kjøbe den hele Verden.

Stjerne paa Himlen er ikke ustabigere end Menneskenes Tanker, især naar der er en stor Sorg i Hjertet, som de snart hæve sig over og snart synke tilbage i. Det er vexelsvis Nat og Dag i Sjælen, og den ene Stemning gaar umærkeligt over i den anden, saa man ikke kan forklare sig, hvorledes det gaar til, at den skifter om og det pludselig bliver Dag eller Nat.

Gjæstgiveren, som var kjørt ud for at slutte en indbringende Handel, blev først saa blød om Hjertet og lidt efter saa ivrig, sikker og tillidsfuld. Han kjøbte virkelig henved hundrede Sække Hvede, som han slet ikke var kjørt ud efter; men hans Fader skulde dog engang se, at han godt kunde handle paa egen Haand, og det skulde nok vise sig mere og mere.

(Fortfættes).

Historiens Vidnesbyrd om Bibelordets Sandhed.*)

(Efter Kuppr. tit).

I.

Vi have hørt endel Vidnesbyrd fra Naturen. De udiale høit og tydeligt: Der er en evig, almægtig, alvis og algod Gud, og et Menneske, skabt af ham. De sige et kraftigt Amen til den første Artikel i vor kristelige Troesbekjendelse. Men nu kunde Nogen sige: Naar der virkelig er en saadan levende Gud, skulde han da ikke gjennem saamange tusinde Aar have aabenbaret sig klart for Menneskene? Ret besæet er det dog en ganske forfærdelig Tilstand, hvori Mennesket befinder sig. Han kan tænke og spørge, hvormeget han vil, saa faar han dog ikke vide, hvorfra han egentligen stammer og hvor han gaar hen. Den største hedenste Tænkter, Plato, mistvivler ganske om at kunne svare noget Tilforladeligt paa disse Spørgsmaal. Alt er kun Formodning, Sandsynlighed. Og dog ligger dette Spørgsmaal med en frugtelig Vægt paa ethvert alvorligt Menneskes Hjerte: Hvad skal der vel blive af mig, naar jeg dør? For hver den, som ikke er aldeles drufnet i Letsindighed, kan dette umulig være nogen ligegyldig Sag. Ikke engang dette kan være ligegyldigt for Nogen, om han til næste Aar skal være en Krobling eller en Bettler, eller være skjernesund, rig og lykkelig. Og naar Døden virkelig kommer, da have endog de Letsindige foran det Spørgsmaal: Hvad skal der blive af mig? Alligevel kan ingen Forstand give sikkert Svar herpaa. Soafremt der nu virkelig er en saadan Gud, som Naturen bevidner ham, saa vilde det være utænkligt, at han ganske skulde have skjult sig for det arme søgende Menneske, og ikke talt et eneste Ord, der kunde give det sikkert Lys. Saaledes kunde Nogen tale, og det med fuld Ret. Er Gud en levende Gud og en tænkende Aand, saa maa han kunne tale, og er han den Algode, saa maa han vilde tale til det søgende Menneske, der længes efter Lys.

At Gud ikke skulde kunne tale, fordi han er en Aand, uden nogen legemlig Tunge, det er et aldeles overfladigt Snak. Din Sjel er ogsaa en Aand, men kan dog lægge sine Tanker ind i Legemet og tale gjennem dette. Den Gud, der er en Aand, som har skabt den legemlige Verden, maa da i Sandhed kunne skaffe sig et legemligt Verktøi, ved hvilket han ligesaa vel kan lade sine Tanker lyde ind i den legemlige Verden, som den usynlige Sjel kan gjøre dette gjennem Legemet. Fremdeles maa Gud, som har skabt Menneskene, ligesaa vel kunne finde en Vej, paa hvilken han kan tale sine Tanker ind i Menneskenes Sjel, som det ene Menneske kan tale sine Tanker ind i et andet. Det, som taler og horer, er hos Mennesket dog ikke Legemet, men Aanden, ellers maatte jo ogsaa de Døde kunne tale og høre. Altsaa, Gud maa kunne og vilde tale, saafandt som han er

*) Se forrige Hefte Side 383.

en levende personlig Gud, saadan som Naturen bevidner ham at være. Han maa have talt; thi ellers kunde man med Rette sige: Naar Alt kommer til Alt, saa er det hoieste Væsen dog ingen tænkende Vånd, men en blind Naturkraft, der ikke kan høre og tale, hvilket ogsaa den Vantro paa-
staar tiltrods for Naturen.

Ven du behøver ikke at spørge. Han har jo virkelig talt. Det forholder sig, som der staar i Hebræerbrevet C. 1: „Efterat Gud fordum mange Gange og paa mange Maader havde talt til Fædrene ved Profeterne, saa har han i disse sidste Dage talt til os ved Sønnen.“ Og hvad han saaledes har talt, det kalder man, til Forstjæl fra hans Aabenbaring i den synlige Verden, den specielle, særegne Guds Aabenbaring i Historien. Igjennem Naturen har Gud blot ladet det skimte frem, at han er, og alene givet os et ganske dunkelt Begreb om, hvad han er. Men gjennem Fortidens Historie har han opladt sit Hjerte og sin Mund, og har gjennem sine Budsendinger tydelig sagt, hvem han er, og hvilke Hensigter han har med os. Og for at dette skulde blive kundbart for alle Tider, har han ladet sin Aabenbaringshistorie optegne i Skrifter. Hvad han har talt gjennem Profeterne, finde vi endnu den Dag i Dag noiagtigt optegnet i det gamle Testamente, og hvorledes han har aabenbaret sig i sin Søn, finde vi i det nye. Dersom da den store Plato, Hedningen, endnu levede og kunde læse alle disse Bøger, hvor vilde han da ikke juble. Han sagde engang: Dersom ikke Gud selv er saa naadig, at han aabenbarer sig for os, saa kunne vi ikke finde Sandheden. Saa burde vel alle Mennesker nu juble, da de for nogle Stillinger kunne staae sig Bogen over alle Bøger, kunne med egne Øren høre, hvad Gud har talt i Fortidens Historie, kunne selv læse det Brev, som Gud har skrevet og sendt Menneskene ned fra Himmelen. Ligesom man tydelig kan se, hvorledes Rhinstrommens Bænde flyde midt igjennem Bodensjøen, saaledes har Gud ladet et Folks, Israels Historie, gaa midt igjennem Verdensfolkernes Historie. I dette Folk har han aabenbaret sig gjennem Propheterne og sin Søn, for at hans Lys, som fra en Ljsestage, skulde skinne ud over den hele Verden, til alle Folk, og for at Folkene og de enkelte Mennesker skulde kunne vandre ophyste, glade og salige i dette Lys. Endnu langt tydeligere end Rhinens Vand adskiller sig fra det øvrige Vand i Bodensjøen, saa man ser, at den kommer fra de høie Alpebjerge — endnu tydeligere adskiller Israels Folks Historie sig fra andre Folkelags, gjennem hvilke den flyder hen, og naar man betragter dette Folks Forelser, maa man sige: De ere ikke herved fra men herovenfra.

Desuagtet er der Saamange, som ikke længere ville vide af dette Guds Ord, der er udgaaet fra Israel og foreligger frifiligt i Bibelen. Israel selv har vendt sig bort fra sin dyreste Helligdom og gaar paa Vantroens Veie! Hvorfor? Simpelt hen fordi man siger: Alt det, som engang skal have tildraget sig og er optegnet i de bibelske Bøger — det er ikke sandt, endnu mindre er det et guddommeligt Ord. Det er Sagn, Mytther,

Eventyr, opfundne af Menneſter, og det Ubetydelige, ſom maatte virkelig er ſteet, kan intet Menneſte længere plukke ud. Hvem kan da forlade ſig paa et ſaadant Vidneſbyrd? Naturaabenbaringen, ſom peger paa, at der er en Gud, at han er evig, almægtig, alviſ og algod — den kunne vi vel paa en Maade komme tilrette med. Men at Gud har aabenbaret ſig i Hiſtorien, at han har talt gjennem Moſes og Propheterne, at han har talt gjennem Kristus, at Jeſus endog var Guds egen Son; at alle de Beretninger herom, der ere givne i det gamle og nye Teſtamente, ere ægte og ſande — denne hele ſaafaldte poſitive eller ſpecielle Guds Aabenbaring, det er en Fabel, god nok for Kvinder og Børn, der pleie at ſynes om Eventyr.

Hvad ſkulle vi ſvare herpaa? Fide var det, om hine Paafande vare grundede. Thi paa diſſe Bibelenſ Vidneſbyrd have vi tilligemed Apofſterne, alle Tidens Martyrer, foruden mange tuſinde fromme og gudſtrygtige Menneſter lige ned til vore Dage, bygget vort Haab og vor Trøſt. Hvad hjælper os vel den naturlige Religion alene? Hvad hjælper det, om vi ogſaa af Naturen kunne vide, at der er en evig, almægtig, alviſ Gud, naar vi ikke vide, hvad vi ſkulle gjøre, for at komme til ham? Thi vor Samvittighed ſiger os Mere end Naturen. Den ſiger os tillige, at vi ere Syndere, og at Gud er hellig og retfærdig, og vi føle os ſkilte fra ham. Deſuden bevife de frygtelige Krige, de forfærdelige Lidelſer, der gaa gjennem Verden, at Gud ikke blot er god, men at han ogſaa kan være indtil Forførdelſe alvorlig og ſtræng, ja haard ſom Jernet. Hvorledes vil da denne Gud være ſindet mod mig? Paa alle diſſe Hjertets tunge Spørgſmaal giver Naturen intet Svar. Men paa dem erholder jeg i Bibelen et Svar ſaa glædeligt, at mit ganſke Hjerter jubler derover. Thi der hører jeg, at Gud har elſket Verden ſaa høit, uagtet dens Synder, at han har givet ſin enbaarne Son, paa det at hver den, ſom tror paa ham, ikke ſkal fortabes, men have det evige Liv. Men mit hele Hjertes Længſel ſtunder jo netop efter, at ſaa vide, om jeg trods min Skyld, kan naa frem til evig Salighed. Derſom nu Alt var opdigtet, hvad der i Bibelen er vidnet om denne ſæregne Aabenbaring, da var jeg det uhykkeligſte Menneſte, ligesaa fattig og uviſ ſom før. Derfor er det ganſke viſt nødvendigt, at man ſpørger: Har jeg ogſaa fuld Grund til at tro Alt, hvad der ſtaar i Bibelen? Ere Beviſerne ſor, at Gud har talt Alt dette, ligesaa ſikre, ſom de Naturen giver ſor, at Gud er til, og at han er almægtig, alviſ, algod og evig? Har jeg fuld Grund til at træde op ikke blot mod de Radikale, ſom ſige, at der er ingen Gud og ingen Religion, men ogſaa mod dem, ſom ſige: Der er diſtnok en Gud og en Religion, men kun en naturlig Religion; en Gud, ſom har aabenbaret ſig, i Kristus, i Iſraels Hiſtorie, gives der ikke! Dertil ſvarer jeg: Ja, lovet være Gud! Ligefom der i Naturen gives Vidneſbyrd nok for Gud, ſaa gives der ogſaa Vidneſbyrd for Kristus, faſte uomſtødelige Vidneſbyrd ſor, at Beretningerne i Bibelen indeholde den rene Sandhed, og det er Hiſtorienſ Vidneſbyrd. Vi ſkulle da ſe, at den al-

mindelige, saakaldte profane (∴ verdslige) Historie, beviser Bibelens Sandhed; at Bibelen selv med den hellige Historie beviser det, idet den aflægger Vidnesbyrd for sig selv; at Menneskenes Hjertes- og Livshistorie beviser det, eller, som vi forhen sagde: Der ere Andens og Kraftens Beviser for Sandheden af den kristelige Tro.

Vi ville begynde med at anføre nogle af den almindelige (profane) Histories Vidnesbyrd d. e. af de Vidnesbyrd som Verdenshistorien aflægger for, at det er fuld Sandhed, hvad der findes optegnet i Bibelen. Men vi maa forudskifte nogle Bemærkninger. Naar du spørger: Hvoraf kunne vi vide, hvad der er skeet i ældre Tider, saa svarer jeg dig: Det er kommet ned til os enten gennem Sagn, eller Dokumenter d. e. skriftlige Optegnelser, eller gennem Monumenter d. e. Mindesmærker f. Ex. Stene, paa hvilke der findes Indskrifter. Sagnene d. e. de mundtlige Overleveringer blandt Folkene ere naturligvis de mindst paalidelige. Thi det er jo endnu saa, at naar En fortæller en Anden Noget, og denne fortæller det videre, saa er det for det Meste allerede i den tiende Mund forandret; Noget er lagt til, Noget er taget fra, eller begge Dele. Hvor upaalideligt maa da ikke det være, der har forplantet sig mundtlig gennem Aarhundreder. Men Noget er der altid ved saadanne Sagn. En Sandhedskjerne, omgivet af allehaande Tilsetninger, er altid tilstede. Vanstelig, ofte umuligt er det derimod at udfinde, hvad der egentlig er det Oprindelige. Men — dersom man nu fik Originalbilledet i Haanden, og sammenlignede det med det forvanskede Billede — da kunde man vel endnu udfinde Ligheden og saa et Begreb om, hvorledes Billedet havde været, førend det var blevet forvandlet eller fordærvet af Veiret, af Tiden eller af Juskere. Saaledes forholder det sig med de gamle Folkesagn. Sammenholder man Bibelens Beretninger med dem, f. Ex. Fortællingerne om Stabelfen, Paradiset, Syndefaldet, Syndfloden o. s. v., saa kan man tydelig forstaa, at disse Folkesagn ikke er andet end Forvansknings- og Fordreielser af den Historie, der i Bibelen er opbevaret saa ren og usorfalst, som et Originalbillede. Paa den Maade bevidne Folkesagnene, trods Forvanskningen, alligevel klart nok, at den bibelske Fortælling er Sandhed og ikke Digtning.

(Fortattes).

Blandinger — Nyt og Gammelt.

Gamle Regenter. Keiser Wilhelm er vistnok den ældste af Europas nuværende Regenter, men han er dog ikke den eneste Statschef, som har opnaaet en saa høi Alder. Historien kjender fem eller sex andre Førster, som har opnaaet en ligesaa høi eller endog høiere Alder end han. Det turde maasse ikke være uden Interesse at kaste et kort Blik paa disse hans Rivaler. Den første er Numidiens Konge, Masinissa, Sophonisbes glo-

dende Elfter, der begyndte sin Bane som Chartagos Ven, men endte som dets uforsonlige Fiende og Romernes trofaste Ven. Ved 38 Aars Alder afgjorde han Slaget ved Zama. Det var nemlig han, som det først lykkedes at gjennebringe den faste Jernsalanz, som Hannibal havde dannet af sine Veteraner. 54 Aar derefter eller 148 Aar efter Kristus dode Massinissa, efterat han havde staffet Romerne Paastud til den Krig, der endte med Chartagos Odelæggelse. I den ældre Tids sidste Dage møder vi en anden Heltgestalt, nemlig Hermanrich, Ostgoternes berømte Konge, der som det siges, 110 Aar gammel, gav sig selv Døden, af Fortvivlelse over ikke at kunne redde sit Rige ved Hunnernes vilde Anfald. Middelalderen har ogsaa at opvise et Par mærkelige Oldinge, og om man regner med det norske Riges Grundlægger, Harald Haarfaager, er det endogjaa tre. Men den store norske Konge opnaaede alene 83 Aar, og derfor kan man forbigaa ham. Derimod er Adrias Dronnings, det statskloge Benedigs Doge, Enrico Dandolo saa meget ældre. Efterat denne ved sit Geni og sit Sværd havde skabt Benedigs Storhed og grundlagt dets Enevælde over Havet, blev det i hans Livs Aften forundt ham at lede det fjerde Korsstog. Da Korsfarerne stormede Konstantinopel, saa man den sex og nittiaarige Enrico Dandolo forrest af alle bestige Muren, holdende St. Marcusbanneret i den ene Haand og Sværdet i den anden. Da man efter Stadens Erobring bod ham det keiserlige Diadem, afflog han Tilbudet med disse Ord: „Republikken Benedig vil aldrig tillade, at dens første Embedsmand tillige er en anden Stats Overhoved.“ Endnu en Gang senere optraadte han i Spidsen for Hærene. I Aaret 1205, nogle Uger før sin Død, reddede han nemlig, 97 Aar gammel, ved Adrianopel Korsfarernes Hær fra at tilintetgjøres af Bulgarerne. En yngre Samtidig af ham var Gregorius IX, som i 1227 i nogle og otti Aars Alder besteg Pavernes Throne, som han indehavde i 14 Aar. I denne Tid førte han en Strid paa Liv og Død med Keiser Fredrik II af Hohenstaufen, og det paa en saadan Maade, at man med Sandhed kunde kalde Gregorius IX for en Gubbe i Alder, en Mand i Kraft og en Ungling af Idenstaa. Nær hundrede Aar gammel dode han, efter at han saa godt som havde brudt den store Keisers Magt. Den nyere Tid har alene en mærkelig Olding at opvise blandt sine Regenter. Og denne er den eneste Fiende, som Keiser Wilhelm aldrig har kunnet beseire, nemlig Pius IX, som dode 1878, 86 Aar gammel, efter at han i 32 Aar havde baaret den pavelige Tiar og tilføiet det nye tykke Rige dybe og farlige Saar. Alle disse gamle Regenter have været mærkelige Mænd. Enrico Dandolo var til og med en stor Mand. Som Statsmand og Feltherre var han sikkert større end Keiser Wilhelm. Dog turde den sidstnævnte i en Henseende staa over dem alle, endogjaa over den store Doge af Benedig, og det er som Menneske og Karakter.

(Mgbf.)

Nogle jødiske Helligdommes Skjebne. Som bekjendt blev ved Jerusalems Erobring af Titus Vespasianus den jødiske Nationalhelligdom, det af Herodes den Store saa pragtfuldt udstreede Tempel, et Kov for

Flammerne, — „og der skal ikke lades Sten paa Sten tilbage.“ — Kun nogle faa af de værdifuldeste Kunstværker og hellige Kar blev reddet ud af Flammerne og faldt i Seierherrerens Hænder.

Da Keiser Vespasian og hans Søn Titus efter Krigens Ende holdt sit Triumfindtog i Rom, blev ogsaa disse reddede Levninger af Templets Statte baarne med i Toget. De bestod, som Josefus beretter, af et gyldent Bord (for Stuebødrene), en sparmet Højestage af Guld og „Arken“ med Thora, Moseloven.

Næsten fire hundrede Aar forblev disse Helligdomme i Rom. I Aaret 455 indtog Vandalerhøvdingen Genserik Rom. Fjorten Dage plyndrede Vandalerne, og da de drog væk, slæbte de med sig et umaadeligt Bytte af Rigdomme og Kunstskatte til Afrika. Blandt disse var ogsaa de nævnte Helligdomme fra Jerusalems Tempel.

I Aaret 533 gjorde den østromerske Keiser Justinians tapre Feltherre, Belisar, Ende paa Vandalernes Rige. I Hovedstaden Karthago fandt han et stort Bytte, deriblandt ogsaa hine Tempelskatte. Disse blev førte til Konstantinopel. Keiseren forærede dem til de Kristne i Jerusalem.

Her taber man pludselig ethvert Spor af dem. Vi ved ikke, hvor de blev anbragte i Jerusalem, eller hvad der senere er blevet af dem. Sandsynligvis har de fundet sin Undergang i de stormende Optrin, hvorfor Palæstina og Jerusalem var Stuepladsen fra den første Halvdel af det 7de Aarhundrede af.

Paa det bekjendte Relief paa Titusbuen i Rom kan man endnu se Afbildninger af disse Helligdomme fra Jerusalems suntne Tempel.

(„Fadrel. & Emigr.“).

Gaade.

No. 279. 'Tis true I have both face and hands,
And move before your eye;
Yet when I go, my body stands;
And when I stand, I lie.

(Decorah Rep.)

Oplosninger til No. 13.

Opgaven: Sæt Rumma efter „Fingre“ og efter „sem“. — Anmærkingen: 1) Fordi Kjølen vender opad; 2) Of course I can (= of Corsican).

„**For Hjemmet**“ et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning, udkommer to Gange om Maanedn, (omtrent den 15de og 30te) og koster \$2.00 (til Europa \$2.25) om Aaret i Forkud; 7 forudbetalte Exemplarer sendes et Aar for \$12.00.

Adresse:

R. Thronsdjen, Box 1014, Decorah, Iowa.

Indhold: Dr. Martin Luther, hans Liv og Gjerning (med Billede af Luthers Fader). — Nors Papirkone. — Hundrears-Jubilæum for Maalshelven og Vardo i 1887. — Stedmoderen. — Historiens Vidnesbyrd om Bibelordets Sandhed. — Blandinger - Nyt og Gammelt. — Gaade. — Oplosninger.

R. F. B. Portman,
Attorney at Law, Real Estate

AND
LOAN OFFICE,

PHELPS BUILDING, - - - - - DECORAH, IOWA.

C. R. WILLETT.
N. WILLETT.

ESTABLISHED
A. D. 1857.

Willett & Willett,

ATTORNEY'S AT LAW,
DECORAH, - - - - - IOWA.

H. P. JOHNSON, Sadelmager

Handler med

Sadler, Svøber, Bidstler etc.,

forfærdiger i sit eget Værksted efter Bestilling alle Slags Buder, Sælringe etc.

Decorah, - - - - - Iowa.

RUTH BROTHERS,

DECORAH, IOWA,

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Køge- og Kaffeovne samt Kobber- og Blitvarer, Gaardsredstaber og Værktøi, Bygningsmaterialier, saasom Binduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Blyhvidt og Nie.

Kobber- og Blitvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

R. F. GIBSON,

JUSTICE OF PEACE AND NOTARY PUBLIC,

REAL ESTATE, INSURANCE and COLLECTION,

DECORAH, - - - - - IOWA.

Afhandling og Fortællinger (6 ældre Hefter af „For Hemmet“) sendes for 25 Cts. (halv Pris); **Tolvtalvisen og den gylde ABC** (to ældgamle kristelige Folkesange) i et lidet Hefte, 10 Cts. Adresse:

R. Thronbien, Box 1014, Decorah, Iowa.

Photograph-Galleri.

Undertegnede har nu udstyret det Photograph-Galleri, som før eiedes af M. W. Adams, med de nyeste, forbedrede Instrumenter og er beredt til at levere Billeder af bedste Slags. Alt Arbejde garanteres. Et smukt Udvalg af Billedrammer, Photograph-Albums og Chromo-Billeder anbefales.

D. C. Brotaug.

Joe Both fra Sioux City, Assistent.

Ovenover H. M. Smiths Store, - - - - - Decorah, Iowa.

S. O. Wilson, MERCHANT TAILOR,

ALL WORK GUARANTEED.

Water Street, - - - - - Decorah, Iowa.

HALL & BAKER,

LIVERY and FEED STABLE,

Corner of Washington and Main Streets by the Bridge,

DECORAH, - - - - - IOWA

For **GANG SAWED LUMBER** and
North-Western **Barb Wire**

—Go to—

Ed. Riley, FLEMMINGS LUMBER YARD,
On Lower Broadway, - - Decorah, Iowa.

L. M. ENGER,
CITY : SHOE : STORE,

handler udelukkende med

Skotsk. Godt Assortment.

Forespørgsler pr. Post besvares hurtigt. — Lettere Varer kan sendes i Posten.

☛ Varer af større eller mindre Vægt kan sendes C. O. D. pr. Express, naar man opgiver Express Office.

Med Ordres maa følge nøiagtigt Maal af Fodens Længde og Bredde i Tommemaal.

Adresse: **L. M. Enger,**

Decorah, Iowa.

I. L. Taylor, Resident Dentist.

Speciel Omhu anvendes paa Bevarelsen af de naturlige Tænder. Nye Tænder indfattes saavel paa gamle Rødder, som i Nabninger, hvor ogsaa Rødderne er borte. Tænder indfattes uden Indfatning, om det ønskes. Alle Gummi-Elastikums- eller Kubber-Plader overtrækkes med Guld til Forebyggelse af stærke Bædfter og anden Uveilighed. Alt Arbejde forjæktes at give Tilfredsstillelse.

Office over **BEN BEARS** Clothing Store, Decorah, Iowa.

Tordenstjoldts Biografi samt en Rejsekitse fra det hellige Land findes i 29de Bind af „For Hjemmet“. Sendes portofrit for \$1.00.

K. I. HAUGEN.

Dealer in

GENERAL MERCHANDISE,

Decorah, - - - Iowa.

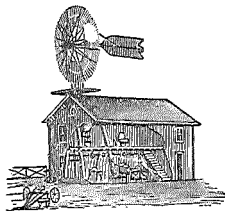
Decorah Business College

tilbyder et omfattende praktisk Kursus for \$30.00 (Terminens Længde efter Enhvers Behov). Man kan begynde naarsomhelst hele Aaret igjennem, og Skolen har ogsaa en Klasse for Damer. Bestyreren er en Bogholder med 35 Aars Praxis. Skolens 9de Aars - Cirkulær sendes til Enhver, som derom henvender sig til Bestyreren

JOHN R. SLACK.

Til Ungdommen: Det, som der ligger Magt paa for Eder er — ikke just at gaa paa Decorah Institut — men at have det alvorlige Ønske at blive oplyste og retskafne Borgere. Det er meget ilde for en ung Person at sige: „Jeg har Intet lært, Ingen af mine Folk har nogenstinde lært Noget.“ Bedre er det at sige: „Jeg vil lære Noget, jeg vil ikke blive et unyttigt Individ i Verden.“ Hr. Breckenridge, Bestyrer af Decorah Institut, har været til Hjælp for mange Gutter og Piger fra Landet, som har staaet tilbage i Skolekundskaber. Han indbyder alle Lærelystne til at komme til hans Skole i Decorah.

A. C. Smith, M. D.,
Dien- og Dre-Øege.
 DECORAH, - - - IOWA.

Halladay's Standard Geared & Pumping
WIND MILLS,
 Feed Mills, Pumps of all Kinds,
 Gas and Steam Fittings.
 Satisfaction Guaranteed.
A. A. CHANDLER,
 DECORAH, - - - - - IOWA.

Established

A. D. 1856

PIONEER DRUG STORE
 OF WINNESHEIK COUNTY.

E. I. Weiser, Druggist.

Drugs, Medicines, Paints, Oils, Wall Papers, Books etc.
Decorah, - - - Iowa.

Synodens Boghandel

er forsynet med Bibler, Nye Testamenter, Psalmebøger, Skolebøger, Andagtsbøger og anden kristelig Literatur. Katalog sendes frit.

Bogbinderiet anbefaler sig til Indbinding af Bøger, Tidsskrifter etc., saavel i finere som simple Bind.

Adresse: Lutheran Publishing House, Decorah, Iowa.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
 Office over Winnesheik County Bank, - - Decorah, Iowa.

G. I. Wendling,

forfærdiger

Kaleshevogne og Buggier
og forøvrigt alleslags Kjøretøier efter Bestilling.
Reparationer udføres.

Verksted paa Hjørnet af Washington St. og Broadway.

Decorah, Iowa.

182.

1887.

J. J. MARSH,

Decorah, Iowa,

keeps a full line of the leading farming implements. You will find at his warehouse the **Buckeye** Seeder, the **Eagle** Adjustable Harrow, the **Acme** pulverizing Harrow, the **Champion** and **Brown** Corn Planter, the **Haworth** and **Brown** Check Rowers, **Mowers** and **Binders**, **Ellwood** and **Thompson** Corn Plows, **Horse** Hay Rakes of all kinds, **Studebaker** Wagons, and **Buggies**, **Deere**, **Grand detour**, and **Norwegian** Plows, **Horse** Corn Stalk Cutters, **Feed Grinders**, **Shellers** and cet.; also keeps the best quality of binding twine.

I do not keep any traveling agent.

Please call, examine goods, and get prices. My Motto: not to promise more than I can do, and do all I promise.

J. J. Marsh.

CITIZENS SAVINGS BANK,

Winnebago Street, - Decorah, Iowa,

organiseret under Staten Jomas Love, den eneste Sparebank i Winneshiek County, driver almindelige Bankforretninger, sælger Pengaanvisninger ved Verter eller Post-Ordre paa alle Steder i Norge og Sverige til laveste Pris.

Rente tiltaales paa Indskud.

Der udstædes rentebærende Bankbøger, hvori til enhver Tid indskrives Indskud, imaa eller store, og der tiltaales 4 pro Cent aarlig Rente, som betales 1ste Januar og 1ste Juli af alle Beløb, som da paa i Bankten. Renten bliver adderet til Indskuddet eller kontant udbetalt til Indskydere eller Behag. Indskud kan udtaales igjen naar som helst. „En Daler spæret er en Daler bunden“, og der er ingen bedre Raade at gjøre dette paa end at indlætte den i en riga Bank.

500 Indskud opstes, store eller imaa. Penga til hvilketsomhelst Beløb udtaales med betryggende Sikkerhed.

George Thelvs, Præsident.

C. W. Burdick, Kasserer.

R. F. B. Portman, Vice-Præsident,

E. J. Curtin, Assistent-Kasserer.

Horsk Skredderwerksted.

LEE BROTHER'S,

Merchant Tailors.

Et godt Udbalg af importerede Tøier haves altid paa Oplag, og alt Arbeide forsikres at være af bedste Slags.

Verksted i Water Street, stræks over for Winneshiek House, Decorah, Iowa.